Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI Ч. 214. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 5-го ЛИСТОПАДА 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK FRIDAY, NOVEMBER 5, 1954. No. 214. VOL. LXI

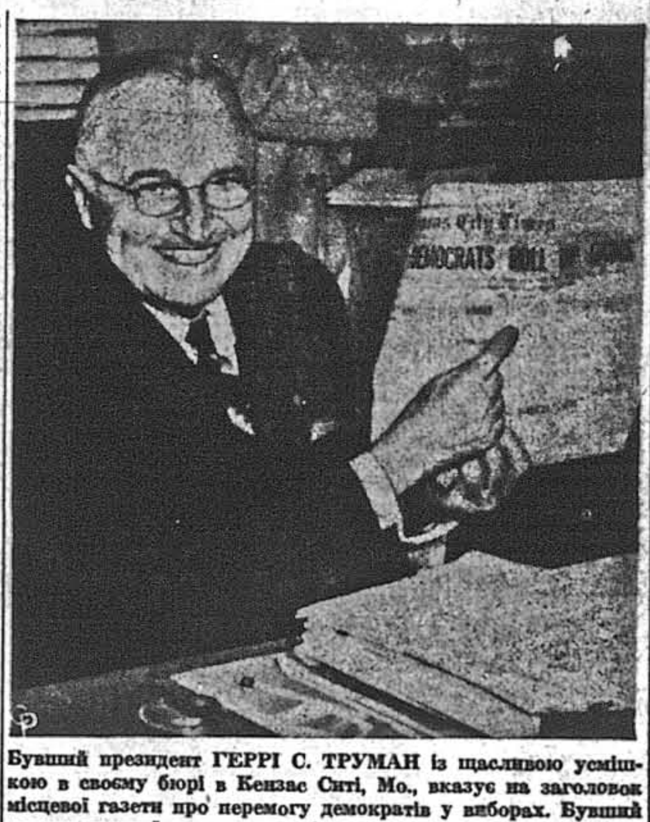
ДЕМОКРАТИ ЗДОБУЛИ КОНТРОЛЮ ОБИДВОХ ПАЛАТ КОНГРЕСУ

ВИБІР ДЕМОКРАТА НЮБЕРГЕРА В ОРЕГОН ЗАПЕВНИВ ДЕМОКРАТАМ ПЕРЕВАГУ В СЕНАТІ; В НЮ ДЖЕРЗІ ВЧОРА ПЕРЕМАГАВ ДЕМОКРАТ А СЬОГОДНІ РЕСПУБЛІКАНЕЦЬ; ЗАПОВІДАЮТЬ ЗМІНИ В КОНГРЕСОВИХ КОМІСІЯХ

В четвер рано, 4-го листопада, вже було відомо, що у висліді вівтіркових виборів демократи здобули контролю в обидвох палатах Конґресу. В Палаті Репрезентантів вони мали запевнену контролю вже безпосередньо після виборів, а контролю в Сенаті перерішив для них вибір їхнього кандидата Ричалда Нюберґера в стейті Ореґон, що дуже малою кількістю голосів переміг республіканського кандидата Кордона. Після того висліду, демократи вже мають в Сенаті 48 місць, а республіканці 47, при чому один незалежний, сенатор Мор, з Ореґон, заповів свою підтримку демократам. Офіціяльно ще не перерішений вибір сенатора з Ню Джерзі. Безпосередньо після виборів більшість мав демократичний кандидат Чарлз Говел, але з дальшими підрахунками голосів, зокрема т. зв. відсутніх голосів, себто тих, що голосували на віддаль, переважно членів збройних сил, республіканський кандидат Кліффорд Кейс мав у четвер рано вже понад 2,000 голосів більше. Демократична перевага в Сенаті вже узгляднює вибір республіканця з Ню Джерзі, хоч демократичний кандидат Говел ще не признав своєї поразки та очікує офіціяльної перевірки голосів, призначеної на найближчий понеділок. Більшу перевагу, бо — згідно з дотеперішніми підрахунками — на 27 голосів здобули демократи в Палаті Репрезентантів. З найбільш відомих серед українського загалу конґресменів програв в останніх виборах конґресмен Чарлз Керстен з Висканзін, який досі очолював підкомісію, що розсліджували методи комуністичної аґресії. З демократичною перевагою в Конґресі наступить багато персональних змін у проводі поодиноких комісій, при чому теж сенатор МекКарті втратить свій пост голови постійної сенатської слідчої комісії. Вже тепер заповідають, що демократичний голова тієї комісії не займатиметься прослідженням підривної комуністичної діяльности, звертаючи головну увагу на прослідження корупції і т. п. Кінцевий і остаточний офіціяльний підрахунок усух голосів буде проголошений щойно в наступному тижні, але вже тепер можна передбачувати, що це не змінить теперішнього висліду голосування, найвище може змінити в малій мірі відношення голосів.

Кліффорд Кейс, республіканець, що під час обрахунку голосів весь час програвав, але накінці виграв вибір до сенату із стейту Ню Джерзі.

Бувший президент ГЕРРІ С. ТРУМАН із щасливою усмішкою в своєму бюрі в Кензас Ситі, Мо., вказує на заголовок місцевої газети про перемогу демократів у виборах. Бувший демократичний президент робить з цього висновок, що демократи переможуть теж і у виборах на президента в 1956 р.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОПОНУЄ СПІВПРАЦЮ З ДЕМОКРАТАМИ

АЙЗЕНГАВЕР ТВЕРДИТЬ, ЩО В ВИБОРАХ АМЕРИКАНСЬКИЙ НАРІД НЕ ВІДКИНУВ ЙОГО ПРОГРАМИ

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції кілька годин після того, як вже було відомо, що демократи контролюватимуть Палату Репрезентантів, що він не вважає вислід виборів за відкинення програми його уряду. Президент сказав також, що він стараткметься і з демократами і з республіканцями плянувати дальшу програму свого уряду, і тому запросить демократичних провідників на конференцію до себе, щоб обговорити основні пункти своєї програми. Президент виглядав змучений, бо довго вночі слідкував за вислідом виборів і сказав журналістам, що він із здивуванням прийняв деякі виборчі висліди, але відмовився вже тепер коментувати вислід виборів, поки не простудіює усіх звідомлень. В справі співпраці його уряду з демократами Айзенгавер заявив, що він ще не думав про подробиці тієї співпраці, але думає запросити демократичних провідників та познайомити їх з своєю програмою, і аж тоді пішле плян своєї праці 84 Конґресові. Президент сказав, що буде конферувати з демократами про кожну важнішу справу. Він говорив із зворушенням про те, що журналісти повинні знати, що президент у своїй праці керується тільки добром Америки. „Якщо хтось кине перешкоду на шляху до співпраці з демократами, сказав президент, то це напевно не буде перешкода з мого боку".

Президент відмовився виявити свої пляни про те, чи буде кандидувати в 1956 році на становище, яке тепер займає. „Я не хочу так далеко передбачати, і ще залишається багато часу для вирішення цієї справи". Президент переконаний, що він не вживав у своїй виборчій кампанії таких слів, які утруднювали б йому співпрацю з демократами. Коли журналісти пригадали президентові його слова про те, що демократична більшість в Конґресі спричинить „холодну війну" між урядом і Конґресом, — то Айзенгавер відповів на це, що ті його вислови були загострі і він жалує, що їх вживав під час виборчої кампанії. Журналісти згадали про те, що втрати республіканців менші від втрат у подібних попередніх виборах, коли опозиційна партія здобувала коло 40 місць у Палаті Репрезентантів. На це президент заявив, що він щиро вірить у те, що більшість американського народу підтримує його програму.

„НОВА ФАЗА" В АТОМОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ З СОВЄТАМИ

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР І ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДОЛЛЕС ЗАПОВІДАЮТЬ ПРОДОВЖУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРО ВЖИТТЯ АТОМОВОЇ ЕНЕРҐІЇ ДЛЯ МИРНИХ ЦІЛЕЙ

Вашинґтон. — З'єдинені Держави погодились переговорювати далі з СССР про створення міжнародної аґенції для пристосування атомової енерґії для мирових цілей — стало відомо з заяви президента Айзенгавера, яку він відчитав на самому вступі своєї пресової конференції з середи 3 листопада ц. р. — Президент висловився про ці нові переговори, як про „нову фазу" в зусиллях створити таку міжнародну аґенцію і висловив надію, що цим разом розмови з Совєтами будуть успішні, як до цього часу. Проте він водночас зазначив, що ЗДА є рішені здійснювати свій проєкт міжнародної організації, яка займалась би використовуванням атомової енерґії для мирних цілей — також і без Совєтів, якщо покажеться, що співпраця з ними неможлива. — Формально справа виглядає так, що державний секретар Дж. Ф. Доллес передав совєтському амбасадорові у Вашинґтоні відповідь американського уряду на совєтську ноту з 22 вересня ц. р. Ще в цьому тижні американський делеґат в Об'єднаних Націях, амбасадор Кебот Ладж, складе відповідну заяву в об'єднаній Комісії політичній і безпеки ОН. Згідно з заявою президента Айзенгавера, репрезентантом З'єдинених Держав в переговорах про створення міжнародної аґенції для справ атомової енерґії в промислі для мирних цілей буде Морґед Паттерсон, промисловець з Ню Йорку, який до цього часу був американським делеґатом в комісії для роззброєння в Об'єднаних Націях. Справа застосування атомової енерґії для мирних потреб населення почалася від голосної промови президента Айзенгавера в дні 8 грудня мин. року перед Об'єднаними Націями. Від того часу між ЗДА і СССР відбулася виміна численними нотами, з яких не всі були оприлюднені. Текст теперішньої ноти ЗДА так само ще не є оприлюднений. З Москви повідомляють, що прихильна відповідь ЗДА на совєтську ноту з вересня ц. р. прийшла туди, як несподіванка. Совєтська преса мовчить ще на цю тему. Чи дійсно в оцій справі настане — „нова фаза" — покаже дальший хід розмов з Совєтами — коментує американська преса.

Президент Айзенгавер цілком не переймається вислідом виборів, що дали демократам котролю обидвох палат Конґресу та з усмішкою вертається з пресової конференції, на якій він повідомив про висилку нової ноти до Москви з новими пропозиціями в справі використання атомової енерґії для мирних цілей.

Рейберн знову буде спікером Палати Репрезентантів

Вашинґтон. — Демократична Партія здобула більшість у Конґресі, і тому спікером Палати Репрезентантів знову буде конґресмен Сем Рейберн, який займав це становище за президента Трумана. Демократи зможуть також вибрати своїх голов комісій в Палаті Репрезентантів. І так головно Рільничої Комісії буде конґресмен Ґеральд Д. Кулі, який завжди обороняв найвищу допомогу фармерам для підтримки цін на їхні продукти. Головою Комісії Збройних Сил буде конґресмен Карл Винсон, що підтримує всі видатки на збройні сили, яких вимагають військові кола. Правничу Комісію очолюватиме конґресмен Еменоел Селлер із Ню Йорку — великий прихильник Нового і Справедливого Розподілу, а Комісію Способів і Метод очолить конґресмен Джір Купер, який у 83-му Конґресі боровся за зменшення прибуткового податку для найширших верств населення. Також в Спільній Конґресовій Комісії Атомової Енерґії зайдуть зміни, бо в ній більший вплив матимуть демократи.

Білий Дім складає плян підвищення економіки в 1955 році

Вашинґтон. — Господарські дорадники президента Айзенгавера склали плян, за яким у 1955 році економіка країни має дорівнювати, або й перевищити економіку 1953 року, коли вона стояла на найвищому рівні в історії ЗДА. Дорадники президента працювали над цим пляном під час виборчої кампанії, і думають його здійснювати без огляду на те, яка партія матиме більшість у Конґресі, тим більше, що для здійснення цього пляну не треба схвалення поважніших нових законів, Для здійснення цього пляну треба: 1. Затримати теперішню кредитову у фінансову політику уряду, щоб департамент скарбу і Дирекція Федеральної Резерви могли стосувати деякі заходи для поліпшення тих підприємств, де цього буде треба. 2. Далі використовувати теперішній будівельний закон, щоб утримувати будівельну програму на теперішньому високому рівні. 3. Збільшити програму будови шляхів. В цьому третьому пункті уряд проситиме Конґрес, щоб дозволив на асекурацію урядом бондів, які стейт або приватні інституції видають на будову автострад. Національна економіка в цьому році стоїть на рівні 356 більйонів долярів (в 1953 році — 365 більйонів долярів). Недавно відбулися збори Дорадчої Ради Підприємців у Гат Спрінґс, Вірджінія, на яких передбачувано, що 1955 рік буде кращий від 1954 року, хоч і не осягне того вершка, до якого господарство ЗДА дійшло в 1953 році. На перебудову міських нетрів уряд має видати в формі позичок півтора більйона долярів.

Передбачують збільшення канадійського експорту до ЗДА

Монтреал, Канада. — Голова Товариства Канадійських Промисловців, Дж. А. Колдер заявив, що ЗДА тепер приймають 60 відсотків канадійського експорту, і є надія, що в найближчих роках канадійський експорт до ЗДА ще більше зросте. Дехто твердить — сказав Колдер — що збільшений канадійський експорт до ЗДА — це тимчасове явище, але з таким твердженням не можна погодитись. Правда, Західня Европа вже відбудувалася, і могла б торгувати з Канадою, але ЗДА, крім того, що вони є сусідньою державою, і надалі залишаються найбільшим світовим ринком, залежним від деяких канадійських сирівців.

Делеґат Єгипту в Об'єднаних Націях помер під час промови

Об'єднані Нації. — Д-р Магмуд Азмі, головний делеґат Єгипту в Об'єднаних Націях, дістав в середу пополудні атаку серця під час виголошування своєї промови на Раді Безпеки в обороні Єгипту перед закидами Ізраїлю в справі затримання Єгиптом жидівського корабля, — і швидко після того помер. Збентежені дипломати, що слухали промови єгипетського делеґата, побачили, як в одному моменті він змінився на обличчі, замовк, похитнувся і впав головою вперед. Найшвидше підскочив до нього д-р Моше Тов, член жидівської делеґації, колишній практикуючий лікар із Буенос Айрес. Єгиптянина Азмі перенесли негайно до існуючої на 5-му поверсі в будинку Об'єднаних Націй клінічної кімнати, де старалися привернути його до життя, але це не вдалося і рівно в годину після атаки офіційно проголошено його смерть. Д-р М. Азмі мав 65 років. Докторат прав дістав був у паризькому університеті, був професором права й деканом правничого факультету університету в Баґдаді, був власником різних часописів, журналістом і дипломатичним кореспондентом, врешті був зайнятий цілком на дипломатичній службі Єгипту. Єгипетський прапор знято з Об'єднаних Націй і прикрито ним тимчасову домовину покійного. Раду Безпеки відложено на необмежений час.

Москва сердита на статті Селсбері

Москва. — Совєтські часописи „Труд" і „Нюз", які виходять англійською мовою, гостро накинулись на серію статтей, що їх видрукував „Ню Йорк Таймс" після приїзду з СССР свого довголітнього московського кореспондента, Гаррісона Е. Селсбері. Совєтська преса дивується, як це сталося, що п'ять років „Ню Йорк Таймс" друкував дописи свого кореспондента і потім упродовж двох тижнів видрукував серію статтей цього самого автора, які „перекреслили все те, що він писав раніше". Комуністи добачають в цьому „наказ редакції", яка — мовляв — захотіла надрукувати про СССР не те, що вдіповідає правді, а те, що відповідає її бажанням. Совєтські часописи промовчують, що Селсбері на вступі до своєї серії статтей зазначив, що це — перші його статті про СССР, які може оприлюднити без совєтської цензури.

Ще один конґресмен іде до Москви

Вашинґтон. — Демократичний конґресмен Віктор Вікерсгем із Оклагоми виїхав в подорож по Европі, під час якої відвідає також СССР та чотири інші країни поза залізною заслоною. Він заявив, що хотів би повторити ту подорож, яку вже відбула окрема комісія під його проводом у 1945 році. Вікерсгем хоче зібрати матеріяли, які — як він заявляє — будуть потрібні для того, щоб виробити собі погляд на військові і закордонні проблеми, що їх порушуватимуть під час дебат у Конґресі, ухвалюючи нові закони про оборону країни та закордонну політику.

Плянують будувати доми з пластики

Вашинґтон. — На зборах Товариства Пластичного Промислу і Дослідної Будівельної Ради при Крайовій Академії Наук директор Реймонд Ф. Боер говорив про те, що в майбутньому будуть будувати доми з пластичної маси. Він розповів, як робітники будуватимуть стіни з пластичних плит, а спеціялісти при допомозі потужної Рентґенової машини споюватимуть усі плити та збільшуватимуть витривалість пластичних будов. Директор Боер заявив, що він ще не знає, як це можна буде практично здійснювати, але заохочував спеціялістів робити досліди в цьому напрямі. Голова Дослідчої Лябораторії в Медісоні, Висконсін, д-р Йоган А. Бйоркстен повідомив, що його компанія викінчує будову дому, який на 95 відсотків знаходиться під землею. Будова, утримування та опалювання цього дому коштуватимуть значно менше, як дому, побудованого на землі.

Жиди знову атакують альянтську політику у відношенні до арабів

Лондон. — Амбасадор Ізраїлю в Лондоні, промовляючи на бенкеті Англо - Жидівського Т-ва, гостро заатакував політику західніх альянтів у відношенні до арабських держав. Він скаржився, що постачання зброї арабським державам без попереднього підписання миру і парту неаґресії — викликає поважну небезпеку, що вони вживуть цю зброю проти Ізраїлю. Ізраїльський амбасадор вважає, що небезпека для жидівської держави після англо - єгипетської згоди про Суез ще більше зросла. Жиди, заявив він, готові вести мирові переговори з арабськими державами в кожній порі і на кожному місці, без ніяких попередніх застережень. Араби ж, мовляв, одверто заявляють, що вони не хочуть миру. Присутній на бенкеті англійський міністер Наттінґ, який власне й підписав англо - єгипетський пакт про Суез, заявив, що він не бачить ніякої підстави для остраху жидів перед арабською аґресією.

Комуністи унеможливили фукціонування конституції

Лондон. — З Британської Ґвіяни повернулась англійська парляментарна комісія, яка виїздила туди для дослідження причин, чому центральний англійський уряд припинив важність тамошньої автономної конституції і проголосив виїнятковий стан під правлінням англійського генерального губернатора. Комісія схвалила становище англійського уряду, який виступив проти комунофільського уряду д-ра Джаґана і його т. зв. прогресивної демократичної партії, побачивши в політиці того уряду тенденцію до повного опанування комуністами країни. Уряд звітував тепер про цю справу перед парляментом і речник уряду, секретар колоній Ленокс-Бойд заявив, що ґвіянські комуністи унеможливлюють привернення конституційних прав.

Операція серця при допомозі замороження

Вашинґтон. — Спеціялісти Дитячого шпиталю перевели першу операцію серця малої дівчинки при допомозі замороження. Лікарі штучними засобами спричинили те, що її температура обнизилася, а враз із тим обнизилися й всі її життєві процеси. Зменшилася також і потреба кисню. Це дозволило на десять хвилин затиснути кровоносні судини, відкрити серце і перевести операцію. Цій операції приглядалися численні лікарі-фахівці. Життя дівчини врятоване.

У Бельгії арештовано трьох ґенералів резерви

Брюссель. — Тут арештовано трьох ґенералів резерви армії під закидом, що вони свідомо допустились поважних зловживань, перекупств і технічних неточностей у зв'язку з будовою ґазолінового проводу від Антверпену до західньо-німецького міста Тріер для цілей армій НАТО. В одержанні концесії для будови цього проводу від бельгійського міністерства оборони і при доставах для цієї будови виявлено перекупства, до того ж сама робота велась дуже недбайливо. Заповіджено дальші арештування.

Яка погода буде в листопаді?

Вашинґтон. — Згідно з передбаченням Бюра Погоди у східній частині ЗДА в найближчих 30 днях пересічна температура буде нижча від нормальної, а в західній половині держави вища від нормальної. В стейтах Нової Англії пануватиме в листопаді нормальна температура, а на Далекому Заході буде тепліше, як звичайно в цій порі року. Дощ або сніг падатиме в більшості від нормальної кількости на Північному Сході, і майже не буде атмосферичних опадів на Південному Заході. В цілій країні заповідають трохи нижчі від нормальних дощі.

У світі живе понад 600 мільйонів китайців

Гонґ Конґ. — Згідно з офіційною комуно-китайською статистикою, у Китайській „Народній" Республіці було на день 30 червня мин. року 582,603,417 мешканців. На Формозі живе 7,592,298 китайців, а в інших країнах разом 11,743,320. Отже коли вірити комуно-китайській статистиці, загальне число китайців мало б становити 601,939,035. Найбільше китайське місто Шанґай нараховує 6,204,417 мешканців, а столиця Китаю, Пейпінґ, — 2,768,149. Китайців, які мають 100 і більше років, в червні мин. року було 3,384 осіб. Комуністичний Китай є щодо населення найбільшою у світі державою.

В АМЕРИЦІ

● **Англійська королева-мати** Єлисавета гостювала у пані Елінор Рузвелт в Гайд Парку, Н. Й., що приймала її таким обідом, який споживають американці в „День Подяки": печеним індиком, солодкою картоплею, червоною капустою та іншими традиційними стравами. На цьому прийнятті були присутні тільки найближчі приятелі і члени родини.

● **Недавній гураґан „Гейзел"** наробив шкоди у канадійській провінції Онтеріо на суму 24 мільйонів долярів, як ствердила аж тепер спеціяльна комісія.

● **Бразилійське місто** з 50,000 мешканцями Понта Ґросса веде боротьбу проти скорпіонів, які своєю отрутою спричиняють смерть людей. Досі вбито коло 500 скорпіонів, яких шукають, переходячи з хати до хати.

● **200 літаків і 30 кораблів** вже три дні розшукують американський літак, який пропав над Атлантійським океаном із 42 пасажирами (в тому числі 21 особа залоги). Останню вістку з цього літака одержано в суботу об 11 годині вночі.

● **Генеральний директор** ЮНЕСКО, д-р Лютер Г. Івенс, прибув до столиці Уруґваю Монтевідео, де 12 листопада розпочнуться наради 8 річної генеральної асамблеї.

● **Федеральний суддя** Едвард Вейнстейн наказав за кавцією 20,000 долярів звільнити недавно арештовану комуністку Марту Стовн, яка була провідницею комуністичного підпілля в Ню Джерзі, ховаючись від поліції впродовж трьох років.

В СВІТІ

● **У Східньому Берліні** вперше допущено західніх кореспондентів на розправу проти 49-літнього інженера Карла Венделова, 5-ох інших мужчин і одної жінки, оскаржених за участь в шпигунській організації, яка збирала відомості про Польщу, Совєти та Східню Німеччину й постачала їх приватній розвідчій західньо-німецькій аґенції ґенерала Ґелена. Венделов — за совєтським зразком — признався до всіх закидуваних йому злочинів.

● **Лондонська кримінальна** поліція, славний Скотленд Ярд, виставила додаткові поліційні стійки біля королівських палаців, парляменту, різних державних будівель і поштових контор. Ці надзвичайні заходи були спричинені анонімовими повідомленнями, які збіглись в часі з інформаціями від поліції в Північній Ірляндії про те, що ірляндська націоналістична революційна організація плянує низку демонстраційних замахів на державні будинки в Лондоні.

● **Скляний палац Об'єднаних** Націй на 1-ій Евеню в Ню Йорку користується правами імунітету, як міжнародна політична установа, й тому не підлягає стейтовому законові, за яким усі бари й крамниці з алькогольними напоями мають бути закриті в день президентських чи конґресових виборів. Три бари в Об'єднаних Націях були єдиними публічними місцями, де можна було в стейті Ню Йорк і мабуть в 46 інших стейтах — дістати 2-го листопада чарку горілки.

● **200 військових і цивільних** осіб дістали від королеви Єлисавети II на урочистій церемонії відзначення за різні заслуги. Віце-адмірал Чарлз Юз-Галетт дістав шляхетський титул за заслуги, що їх поклав у складі британської місії в Вашинґтоні.

● **Варшавський часопис „Життє Варшави"** повідомляє, що недалеко Варшави вибухла бомба, що лежала в кущах ще від останньої війни. Внаслідок вибуху згинуло 10 дітей, які там бавились.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
[illegible]	$10.00	One year	$10.00
[illegible] року	5.25	Six months	5.25
[illegible] місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Вибори вже за нами. Після них, як то буває після карнавалу, ще пошумить трохи в голові, ще буде трохи мрій її зідхань, наперемінну, надій і несмаку, але пройде день-два ії країна, чи радше настрої в країні знову повернуться до нормального стану — і все поплиле своїм річищем.

Вислід виборів уже знаємо. В загальному демократи здобули контролю Конґресу і деякі важливі пости в стейтах, зокрема ґубернаторські пости в стейтах Ню Йорк і Конектикат. Вислідом цих виборів вони оправдано тріюмфують і вже тепер відповідно його капіталізують, щоб здобути знову владу при найближчих президентських виборах. Республіканці, зі свого боку, потішають себе тим, що такі „середні вибори", які відбуваються в половині президентської каденції, завжди перехиляються на користь опозиційної партії. Але це ще далеко не свідчить про перевагу опозиції і не забезпечує їй перемоги в чергових виборах президента.

Сам вислід виборів міг бути рішальний для країни тільки тоді, якби між обома конкуруючими партіями були якісь рішальні розбіжності. Але їх немає. Є розбіжності в подробицях, але немає їх у принципових справах, зокрема коли мова про оборону країни та її закордонну політику. Значить, теперішній вислід виборів може мати до деякої міри рішальне значення для партій з уваги на наступні вибори, але не може мати такого значення для країни. Республіканська партія і далі залишається при владі, як довго є при владі її президент. Контроля Конґресу опозиційною партією має своє значення, але воно не є рішальне. Були часи, коли попередній демократичний президент Труман також мав республіканську більшість в Конґресі, а вже за часів президента Айзенгавера були випадки, коли урядові пропозиції натрапляли на республіканську опозицію, натомість мали підтримку опозиційних демократів.

Подібно виглядає у стейтових та льокальних справах. Вже в передвиборчій кампанії було відносно мало дійсних суперечностей, натомість було більше, можна б сказати, лицитації: обидві партії обіцяли розбудову шляхів, допомогу школам і лікарням, поліпшення умовин праці і соціяльного забезпечення, піднесення добробуту і т. п., лицитуючись тільки в тому, хто краще це виконає і хто дає більші ґарантії, що це буде виконане. Отже, як не було жадного більшого „ішю" в передвиборчій кампанії, то не можна очікувати й будь-яких поважних змін виборів. Будуть головно персональні зміни не тільки на вибраних постах, але й на т. зв. „політишенських джабах".

Проте, у зв'язку з останніми виборами видвигається цілу низку інших критичних завваг і вказується на цілий ряд недоліків, усунення яких ще тільки скріпило б нашу вільну систему та ще більше вдосконалило б наше народоправство. На окрему увагу заслуговує спостереження, що маса виборців кладе головний натиск на вибори, але віддає рішучо замало уваги правиборам, під час яких вибирається кандидатів на поодинокі пости. Правиборами інтересуються в першу чергу „професійні політишени", і вони часом перерішують вибір кандидатів. В результаті трапляється, що маса виборців при самих виборах має вибирати тільки „менше невідповідного" з невідповідних двох чи більше кандидатів на той самий пост. Отже, пригадка для виборців поодиноких партій, щоб вони інтересувалися більше вибором кандидатів і не очікували аж їх вибере „сама партія".

Друга справа, що вимагала б поліпшення, — це передвиборча реєстрація. Багато громадян „переочує" цей обов'язок і опісля тратить право голосу, а кампанія за тим, щоб реєструвались до голосування, не стоїть у жадному відношенні до тієї, щоб голосувати, хоч обидві справи однаково важливі. Вже давно і після кожних виборів заторкується цю справу та видвигається всілякі пропозиції, включно до відповідального законодавства, що накладало б на кожного громадянина такий самий обов'язок виборчої реєстрації, як, напр., обов'язок платити податок.

Таких і подібних недоліків є більше, але це — фраґменти, що їх легко можна усунути й без окремого законодавства, тільки свідомістю загалу. Хочеться вірити, що це буде зроблено вже перед черговими виборами і що загальні заклики та побажання „ліпшого спорту" і меншого бруду в передвиборчій кампанії після останніх виборів залишаться в пам'яті аж до наступних.

ВІРА НЕРУ ЗАХИТАЛАСЬ

Індійський прем'єр Джавагарлял Неру їхав у комуністичний Китай з ревізитою до Чу Ен-лая повний глибокої віри в непомильність своєї політичної філософії і помилковість своїх противників, головно з американського світу. Він не був комунофілом, і закидати йому комунофільство — це велике спрощування світогляду, що ним пройнята індійська закордонна політика. Неру вірив (і вірить), що коли світ поділений на два могутні бльоки різних політично-економічних систем і ідеологій, то Індія не повинна в'язатись тісно з ні одним із цих бльоків, а жити у згоді з обома. А що проблема згідливого співжиття з західнім світом не висувала найменших труднощів, чи радше — взагалі не існувала від часу суверенности Індії, то всі зусилля її прем'єра були звернені на співжиття з світом комуністичним.

Та коли комуністичний світ застукав до дверей Індії, підкоривши собі Тибет, то взаємини з тим світом перестали бути питанням теорії, а стали гостро-актуальною проблемою індійського будня. Чу Ен-лай доказав ще раз свою велику зручність, коли під час Женевської конференції поїхав до Китаю не через Москву, а через Ню Делі і Рангун. Очевидно, що він без найменших труднощів погодився на п'ять точок, що їх продиктував Неру, точок такого братолюбія між народами, як його плекає у свому світогляді найближчий учень Ґанді: взаємне пошанування держав, невтручання в чужі внутрішні справи, відмова від аґресії у відношенні до сусіда, торговельні й культурні взаємини, оперті на оборонній користі, ну і — згідливе співіснування. Неру був захоплений своїм гостем. Закінчення війни в Індо-Китаї і пакт неаґресії та приязни між Індією і комуністичним Китаєм були для нього доказом, що з комуністами можна не тільки говорити, але й договоритись. Тому він був гострим противником Південно-Східнього Азійського пакту, від якого — за його власними словами — сподівався „більше шкоди, як користи": навіщо організувати військові бльоки для оборони проти комуністичного Китаю, коли можна з ним безпосередньо домовитись і виключити збройну небезпеку відповідною безпосередньою угодою?!

Із злістю на Південно-Східній Азійський пакт та на його авторів за їх безпідставне, на його думку, недовір'я до вождів комуністичних держав, і з вірою в льояльність комуністично-китайського сусіда Неру поїхав до Пейпінгу. Він був там кругло два тижні, перевівши велику частину часу, згідно зі звичайною комуністичною тактикою, на бенкетах, прийняттях, маніфестаціях, оглядинах і подорожах. Але велику частину перевів таки на нарадах. І вже відразу, після кількох днів його перебування в столиці колишніх китайських цісарів, в індійській пресі появились замітки, що його приязні розмови з Чу Ен-лаєм і іншими господарями йдуть як по грудді.

Трудноці, мовляв, виникли передусім під час розмови про небезпеку війни у зв'язку з Формозою: комуно-китайські володарі стояли на такому аґресивному і непримирному до Чіянґ Кай-шека становищі, що воно зацукало Неру. Далі: Неру хотів мати запевнення, що Пейпінґ дійсно залишить в спокою Південний В'єтнам, Ляос і Камбоджу і не буде більше допомагати Го Чі Мінгові в його намаганні стати диктатором усього Індо-Китаю. Крім того, він хотів перевірити, наскільки правильним є острах Сіяму і як насправді представляється справа комуністичних партизанів на терені Бурми і Маляйського півострова.

Очевидно, що по закінченні всіх отих розмов появився офіційний комунікат, який ствердив найгармонійнішу згоду в індійсько-китайському сімействі. Сам Неру мусів теж спростувати згадані газетні відомості й запевнити, що він із своєї подорожі — про яку, мовляв, мріяв усе життя — надзвичайно вдоволений. Але з інших ноток його заяв і промов виходить трохи інакше: він утратив свій попередній тон твердої і безоглядної віри в те, що комуністичні держави різняться від демократичних тільки економічно-політичною системою, і що зрештою можна й треба нормувати свої взаємини з ними відповідними міждержавними договорами. Англомовна преса в самій Індії не виключає, що Неру вперше почав догадуватися про суть різниці між своїм підходом до комуністичних держав і підходом Заходу: що Захід краще пізнав істоту комуністичного режиму і що тією істотою є принцип аморальности. Комуністи ж зберігають льояльність у відношенні до своїх партнерів лише до того часу, поки вона покривається з тимчасовою коньюнктурною тактикою, — зрештою вони не мають найменших скрупулів обманювати й оббріхувати та підкопувати союзників, де, коли і як тільки можна.

Неру, при всьому своєму незнанні комунізму, як державної системи, не є ані сліпий, ані примітивний. І він не міг не бачити в комуністичному Китаї передусім того, на що постійно вказує і Чіянґ Кай-шек і Синґман Рі: величезного збросння і постійного зросту наземної та летунської збройної сили. Для якої цілі?! Адже Неру знає, що Америка не збирається йти на підбій Китаю, якщо він сам не спровокує війни! Далі: постійна й безперервна пропаганда „збройного визволення", себто воєнного нападу, у відношенні до Формози. Він знає, що по якомусь часі така пропаганда мусить перейти в дію. Одночасно фактом є, що в Індо-Китаї далеко ще до дійсного миру. Комуністичні вояки, які мали відійти з Південного В'єтнаму на північ від визначеної лінії і цілковито очистити Ляос та Камбоджу, дістали були наказ від свого командування залишитись на місці, переодягнувшись в цивільну одежу, „всякнути" в населення і — чекати, коли настане момент нової „акції". Водночас збільшилась кількість безумовно керованих з одного центру актів саботажу й терору в південній частині В'єтнаму і на терені двох інших згаданих держав. У південно-китайській провінції Юнаан встановлено вже — за прийнятим уперше в 1918 р. у Харкові звичаєм — „народній уряд" для Сіяму. „Пропаганда і політичний натиск, підтримуваний військовими формаціями, звертається щораз сильніше проти Сіяму та вільного Ляосу й вільної Камбоджі" — пише військовий фахівець „Ню Йорк Таймсу" Гансон В. Болдвин. Масу закордонних китайців поділено на дві категорії: одну втягнено на службу комуністичного режиму, як його п'яту колону в Бурмі, на Маляях чи в Індонезії, другу частину зроблено предметом вічного шантажування і висмоктування накладаними данинами. „Червоний Китай безсумнівно хоче „мирного співіснування", але з власним розумінням його" — твердить той же Болдвин.

Здається, що до тої мудрости Неру ще не доглупався. Але може він бодай вступив на шлях, що веде до пізнання цієї правди. У всякому разі коли вірити часописним вісткам, то Неру вернувся з візити в Пейпінгу багато меншим оптимістом, як був ним тоді, коли їхав туди.

I. Світ

ПОРТ-АРТУР

Останні новинки, що дісталися з Китаю, говорять про підписання ряду нових договорів між Китаєм і Совєтами. Для цього, під покришкою участи в відзначенні п'ятилітнього ювілею комуністичного режиму, виїздила з Москви до Пейпінгу делеґація на чолі з Хрущовим.

Поволі пейпінґський режим набирає сили, і американські журналісти ще під час конференції в Женеві, зазначили, що китайська червона делеґація раз-по-раз показує свою незалежність від диктату Москви.

Невпинна американська пропаганда, спрямована проти московського імперіялізму, загарбника чужих територій, дає вже певні результати, і під цим кутом треба розглядати останні переговори про порт-артурську військову базу.

Історія Порт-Артуру — це історія московських інтриг та зловживань, це ще одна ілюстрація, як то Москва, під різними претекстами, побільшує свої території за рахунок сусідів.

Окупація р. Амура та його басейну потребувала майже двісті років, протягом яких Москва не раз заперечувала й визнавала китайські права на цей басейн. Хоч поправді ця країна не належала Китаю-Пейпінґові, а була власністю манджурської династії, що в першій половині 17 століття окупувала Пейпінг і стала правлячою династією Китайської імперії. Саме ця династія була заснована в 1583 р. в Манджурії і вона відома, як династія Манджу. Останній її представник, імператор Пу-і, був володарем Манджурської імперії від 1932 до 1945 р.р. (Манджу-Ті-Го) і десь зник у Совєтах після окупації цієї країни большевиками.

Під час Кримської війни (1854 р.) порт Артур „відкрили" англійські моряки і назвали його так на честь короля Артура, лицаря Круглого Столу. Пізніше частина англійської ескадри вела морські операції проти москалів в околицях Камчатки, Охотського моря та Татарської протоки. З різних причин англійці не оголосили всі ці пустинні місцевості своїми колоніями, бо були байдужі до далекої Манджурії й до подій, пов'язаних з розвитком моковської експансії. Путнам Віл, автор знаної праці про взаємовідносини Манджу та Москви, пише, що відсутність цього заінтересування привела пізніше до величезних конфліктів, які годі тепер направити.

Ляо-Дунський півостріа, де знаходиться Порт Артур, з початків манджурської династії вже знаний в приморській торгівлі з Кореєю та портами на берегах Жовтого Моря. Вже в часи морських подорожей Ла Перуза в 17 столітті ці береги були добре відомі й досить детально накреслені на мапах.

Під час европейсько-китайської війни в мин. столітті цей півостріа був окупований, і знов з'явився на сторінках преси, коли в японсько-китайській війні (1894 року) японці здобули його враз з його фортецею Лю Шун-куо (сучасний Порт Артур). В пізнішому мирному договорі, під тиском Росії та Німеччини, Японія відмовилася від Ляо-дунського півострова.

Але вже 1898 р. Росія змусила Китай підписати конвенцію, згідно з якою перебрала в „оренду" на 99 років Ляо-дунський півостріа. В тім самім році, новим договором, Росія одержала право на будову залізниці від м. Харбін до Дайрена-Дального.

Це було прямим порушенням попередніх угод, про „недоторканість китайської території", це була також образа Японії. Аґресивна політика москалів у відношенні Кореї, провокативні військові маневри на р. Ялу та передача лісових концесій ген. Безобразову в долині цієї ріки переповнили чашу терпеливости Японії. Японський посол в Петербурзі передав ноту про розірвання дипломатичних зносин з Росією.

Порт Артур розташований на мальовничих узгір'ях. Над містом домінує велика гора-форт, а за нею на північ тягнуться інші гори, на кожній з яких були збудовані форти. Японці добре вивчили укріплення Порт Артуру і знали, що штурм фортеці з півночі коштуватиме багато людських жертв.

Слабим місцем Порт Артуру є його затока, зокрема вхід до неї з моря. Вона є вузька і неглибока.

Японська фльота зробила спробу бльокувати Порт Артур, але ця спроба була відбита.

6-го березня 1904 р. японці роблять другу спробу бльокади й рівночасно переводять атаку диверсійного характеру на Владивосток. На початку квітня група московських кораблів намагається прорвати бльокаду, при чому гине флаґманський корабель і сам адмірал.

Суходільні операції японці почали окупацією низу р. Ялу, звідки вздовж берегів повели наступ у Манджурію. Бої біля Ляо-Яна, потім Мукдену були рішальними. Бездарність російського генералітету привела до поразки. Вислана з Кронштадту балтійська фльота була знищена в дорозі до Порт Артуру.

Портсмудтським миром Росія відмовилася від Ляо-дунського півострова, південної лінії залізниці Харбін-Дальній і південної частини острова Сахалін, що його перед тим Росія забрала була від Японії.

За часи японської адміністрації Порт Артур та Дайрен-Дальній змінилися до невпізнання. Перший став військовим центром, хоч не великого значення як фортеця, штаб квантунської армії, а порт Дайрен став першорядним портом.

Японці влаштували в Порт Артурі кілька музеїв з часів війни, зберігали в порядку цвинтарі та поставили не мало пам'ятників на місцях боїв. Авторові цих рядків в 1925 р. доводилося там бувати й оглядати ці історичні місця.

Порт Артур ледве чи може бути доброю морською базою під час війни, бо на випадок повітряної атаки кораблі з його затоки не мають можливости швидко вийти. Також мілка протока, що сполучає затоку з морем, і вузькість її, робить Порт Артур мало придатним для морської бази.

Ось причина, чому Москва там легко погодилася повернути цей порт в китайські руки. Але, мабуть, грає тут ще не абияку ролю й те, що фактично Москві такий „шляхетний жест" мало коштує, а для пропаґанди він має велике значення. Тим часом Москва не порушує питання повернення всієї залізниці в Манджурії, не повертає ки-

(Закінчення на стор. 5-2).

НА МІЖНАРОДДІ

„Вавилонська вежа" сьогоднішнього дня зветься 31-ою Міжнародною Жіночою Виставкою. Як і задумано, зібралися там національні групи з усієї земної кулі. А що затримання й плекання національних особливостей народу дано в дар переважно жінці, то зрозуміло, чому ця виставка — жіночої творчости.

Друга особливість та, що цей „вавилон" чисто нюйоркський. Щоб побачити в народному убранні грекиню, норвежку, японку, — не треба вирушати в кругосвітню подорож; досить сісти в автобус і доїхати до 34-ої вулиці й Парк Авеню до будинку 71 Реджімент Арморі. Там, крім безлічі кіосків різних національних груп, організацій та окремих жінок-мистців, можете побачити й показ народної жіночої ноші (між год. 3 — 3.30), а щоденно у вечірні години проглянути мистецькі програми різних національних груп. Крім того, непомітно для вас упхають вам у руку багато різних корисних рецептів, дадуть напробуватися всіляких шипучих вод, смажених бананів, кав'ярових сендвічів, бульйонів, підлив тощо. А потім можете побачити себе в телевізії і самі собі зробити кілька мін, а далі відпочити на гігієнічній канапі, потім вписати своє прізвище й адресу в списках, щоб потім вас засипали різними реклямами, виграти авто випуску 1954 року і, нарешті, оглянути збірку котів, порід усього світу. А коли відчуваєте, що вже скоро Різдво й треба запасатися подарунками, то ... але ви вже самі знаєте, що треба робити.

Серед цього „вавилону" в одному з центральних місць розташувався й український кіоск. Ми вже звикли до виставок українського народного мистецтва й вони нам, може, промигалися. Але серед найрізноманітніших строкатостей „вавилону" — несподівано оновлюється те, до чого ми звикли й що нам промиґалося. Бачиш, що справді дуже тонке й дуже багате наше народне мистецтво і що шляхетністю своєю та своєрідністю воно рішучо виділяється серед інших. Що таке? Чому це сусідні кіоски, напхані різними дорогими речами, виглядають швидше, як крамнички дешевинок, і за тією кількістю речей не бачиш самих речей. Це ж виставка.

Секрету тут нема. Просто упорядчиці українського кіоску витримали справді виставковий стиль. Це — справді виставка, а не крамничка. Кожну річ видно, вона впадає в око і допомагає бачити другу біля неї.

Видно, що на цю виставку потрапили речі після сувового добору. І так воно є. Виставлені речі походять переважно з кількох приватних збірок від людей, які все життя захоплені збиранням української старовини й чисто народної творчости. Ось ціла збірка гуцульської старовини — панства Кочанів з Жолієт, Ілл., ось старовинні образи, різьба, церковні речі — із збірки Ексц. Кир Амброза Сеньшишина із Стемфорду, Кон.; ось вишиванки: полтавські — п. Л. Недаткевич, поліські — п. М. Донцової, гуцульські — п. М. Гординської та п. Нижанківської. Ось старанно дібрана кераміка ...

Міра, дотримана в доборі виставлених речей і кількости, добрий смак упорядчиць кіоску, залишає навіть у вибагливого відвідувача почуття заспокоєности й відпочинку. Для справедливости треба сказати, що такою ж мірою відзначаються й кіоски вірменський, латвійський та, до деякої міри, грецький.

Вже третій рік українське жіноцтво Ню Йорку приймає участь у цій Міжнародній Виставці, розуміючи свою участь, як проголошення української правди на широкій міжнародній арені. Мета такої виставки — гідно репрезентувати українську жінку, її талановитість, її долю та недолю. Кіоск поширює летючку, з якої всякий одвідувач виставки дістає в короткій і приступній формі найнеобхідніші відомості про Україну. З нагоди виставки видано книжку „Українська Жіноча Виставка", де згадано найактуальніші події українського життя, а цілість присвячена культові Божої Матері в Україні. У суботу 6-го листопада, на сцені буде представлено українську мистецьку програму, на яку буде дивитися й слухати широка міжнародна публіка, що прийде відвідати виставку.

Але все ж на організацію виставки треба було якихось сум. І що більше наших людей відвідає виставку, закупивши квитки попереду в українських осередках та крамницях, тим більше допоможе Виставковому Комітетові вив'язатися з фінансових труднощів.

Від українського громадянства належиться признання Українському Жіночому Виставковому Комітетові, який задовго до відкриття цієї виставки кілька місяців підряд підготовляв її, вкладаючи багато енерґії й відданости справі. Є песимісти, які недоцінюють значення участи українських сил в цій міжнародній виставці і піддають сумнівам поважність та доцільність цього заходу. Але українські жінки свідомо підняли цю справу і поставили її не як „крамничний бизнес", а як інформацію американського загалу про Україну.

Д. Гуменна

НАША ХАРИТАТИВНА АКЦІЯ

(Матеріяли з річних нарад Дирекційної Ради ЗУАДК)

(11)

В часі від ліквідації бюра до дати звіту влаштовано на працю 35 осіб в литовській вартівничо-робітничій сотні в Кайзерслявтерн. Дальших 10 справ предложені через наше посередництво комендантурі для вирішення.

Крім того, напливають постійно нові заяви для прийняття на працю.

В цей спосіб забезпечено до цього часу вищенаведену кількість людей заробітком, харчами і приміщенням.

Внаслідок нав'язаного контакту з німецькими крайовими урядами праці, ведуться переговори для переселення працездатних осіб в околиці з більшими можливостями для одержання праці. В цих випадках насуваються труднощі, пов'язані з приміщенням для переселенців.

Звіт Контрольної Комісії

Іменем Контрольної Комісії говорив Роман Слободян. Він зложив наступне звідомлення з праці, яку попереднього дня перевела Контрольна Комісія:

Контрольна Комісія Дирекційної Ради ЗУАДКомітету в особах: ген. О. Загродського, п. Катерини Пелешок, Василя Довганя, Романа Слободяна і ред. Івана Кедрина-Рудницького, перевела 24 вересня 1954 р. в домівці ЗУАДК при вулиці Сьомій ч. 866 у Филаделфії контролю книг і діяльности Централі ЗУАДКомітету. Зокрема переведено контролю майна і господарства в централі ЗУАДКомітету за час від 1 липня 1953 до 30 червня 1954 р. Перевірено приходи і розходи за кожний місяць за асиґнатами і стверджено, що згідно, з представленим балянсом, — прихід за вищеназваний час дав суму 104,462.28 доляра, розхід — 109,438.26 доляра. Недобір у висоті 4,975.98 дол. покрито готівкою з балянсу попереднього звітового періоду.

Готівка на 30 червня 1953 р. була	38,462.11 дол.
Готівка на 30 червня 1954 р.	33,486.13 дол.
крім цього:	
фонди в Европі становлять	9,645.82 дол.
фонди Дитячого Садка	390.64 дол.
державні бонди	3,500.00 дол.
Разом готівки на 30. 6. 1954 р.	47,022.59 дол.
Крім цього маєток ЗУАДК є у вартості реальности:	
у Филаделфії	16,247.56 дол.
реальність у Парижі, у Франції	7,500.00 дол.
інвентар Централі у Филаделфії	3,268.41 дол.
інвентар европейських бюр	3,000.00 дол.
Разом майно ЗУАДК становить	77,038.56 дол.
якщо до цієї суми додати висоту заборгованости (ту, яка може бути повернена)	35,000.00 дол.
тоді все майно по стороні активів (ессетс) становить	112,038.56 дол.

Прелімінар бюджету, ухвалений останніми 4-ми Загальними Зборами, передбачав приходи у висоті 80,000 дол. (виключно з українських джерел), а розходи на 118.-800 дол, рахуючи згори на недобір у висоті 38,800 дол., який треба було покрити з інших джерел. Але й самий прелімінар був зложений на фантастичних обчисленнях. Бо, замість сподіваного визначеного прелімінаром приходу з членських вкладок у висоті 55,000 дол., вплинуло фактично лише 5,090 дол. Коляда і Писанка теж не дала повної, означеної в прелімінарі суми (замість поданих прелімінаром 25,000 долярів, вплинуло лише 23,325.51 доляра). А натомість — не передбачено у прелімінарі — боржники віддали суму 17,-385.95 дол. З американських і міжнародних джерел одержав ЗУАДК з точним означенням призначення фондів суму 71,852.11 дол. Окремо отримав ЗУАДК приділ харчів вартости 69,000 дол. від американського уряду. На транспорт харчів ЗУАДК видав кругло 6,000 дол.

Від організації КАРЕ отримав ЗУАДК харчів на суму 21,783.82 дол. У боржників за кошти переселення має ЗУАДК в загальному суму 70,000 дол. ЗУАДК сподівається, що половину цієї суми боржники повернуть і тому цю половину у висоті 35.000 дол. подає в активах.

Контрольна Комісія познайомилася також із фінансовим звідомленням Европейського Представництва ЗУАДКомітету.

За 1953 рік це Представництво мало у приходах суму 75,471.24 дол., за пів року 1954 р. — 35,926.76 дол. Разом 111,390 долярів.

На цю суму зложилось: приділ Централі ЗУАДКомітету 59,359.07 дол., приділ від ЮСЕП — 52,040.93 дол.

Контрольна Комісія познайомилась із цілістю діяльности ЗУАДК в ділянці суспільної опіки, допомоги, переселення і правного заступництва. Зокрема, Контрольна Комісія звернула увагу на працю Канцелярії ЗУАДК (кореспонденція, розшуки) і перевірила діяльність із постановами останніх загальних зборів та директив останніх нарад Дирекційної Ради.

Контрольна Комісія стверджує зразковий порядок у книговеденні, як і точність звітування Централі і Европейського Представництва. Контрольна Комісія з признанням підкреслює ініціятивність Екзекутиви у здобуванні фондів з американських і міжнародних допомогових джерел, які уможливлюють бодай частинне виконання наміченого пляну ЗУАДК. Контрольна Комісія звертає увагу на конечність переведення посиленої акції серед українського громадянства, щоб воно в більшій мірі піддержало надзвичайно корисну загальнонаціональну установу ЗУАДК власними фондами, головно через членство у ЗУАДК, через масову участь у збірках Коляди і Писанки та через окрему жертвенність.

Після звітування Контрольної Комісії, пані Олена Лотоцька подала коротко про свою участь у засіданнях і працю для поширення ідей ЗУАДК в жіночій організації, а також поділилась своїми враженнями із відвідин в Европі. Вона відвідала головно скупчення української еміґрації, ближче запізнавшись із потребами наших еміґрантів. Найбільша допомога для нашої еміґрації — це переселенча акція. Велика потреба теж допомоги нашій еміґрації в Европі. Не лише потрібно харчів, але й одежі. Наші еміґранти не мають змоги дістати працю і живуть із нужденної допомоги для безробітних. Потреба такого українського допомогового тіла, як ЗУАДК, дуже велика і в Европі кожний український еміґрант розуміє його велику ролю. Українські еміґранти теж за повне об'єднання всіх допомогових установ і організацій.

(Закінчення буде)

Література мистецтво розвага

ЮРІЙ КЛЕН

30 жовтня ц. р. минуло 7 років з дня смерти видатного поета нашої доби, Юрія Клена (Освальда Бурґгардта), що разом з М. Зеровим, М. Рильським, П. Филиповичем та М. Драй-Хмарою складав „п'ятірне ґроно" київських неоклясиків — широко знану в 20-их роках мистецьку групу, що була нещадно розгромлена совєтськими урядовими чинниками за свої неспізвучні з большевицькою ідеологією літературні позиції. М. Зеров і П. Филипович загинули на Соловках, М. Драй-Хмара — на Колимі, М. Рильський, якому, за словами Клена, „чиясь рука здавила спів у горлі", змушений разом з іншими підсовєтськими письменниками „виспівувати пекло, наче рай". Юрій Клен, під час першої війни, відбув заслання на Архангельщині, а потім, в 1930 р., завдяки німецькому походженню, йому вдалося виїхати закордон. Помер Ю. Клен 1947 р. в Німеччині.

Під час перебування в Україні Юрій Клен (проф. О. Бурґгардт) виявляв себе переважно в ділянці літературознавства, як викладач у середніх і вищих школах, а також як редактор і перекладач. Під його редакцією вийшло багато вартісних видань, зокрема переклади з німецьких і французьких письменників та повна збірка творів Джека Лондона. Ряд цікавих видавничих задумів не вдалося зреалізувати через часті арешти серед українських письменників, зокрема серед неоклясиків, яких обвинувачувано в просуванні в українську літературу розкладових впливів буржуазної культури Заходу.

На еміґрації Клен активно включається в літературне життя, друкуючи свої твори в львівських і празьких літературних журналах, та остаточно сформовується як оригінальний поет. 1943 р. в Празі вийшла збірка його поезій „Каравели", що заслужено вважається одною з найкращих поетичних збірок на еміґрації. Значне місце в його творчому доробку займає також поема „Прокляті роки" (про роки голоду в Україні), що силою оскарження большевизму, силою гнівного патосу, перевищує все, написане Кленом, за винятком хіба деяких місць з його останнього, на жаль, незакінченого твору — поеми „Попіл імперій". Цю поему, що зображує українську дійсність останнього півстоліття, Клен писав в останні роки свого життя — 1944-1947. Досі в пресі опубліковані лише уривки з „Попелу імперій" — але й з них можна бачити, який монументальний твір дав нашій літературі Юрій Клен.

Відзначаючи 7-му річницю з дня смерти Юрія Клена, чужинця з походження, що весь свій блискучий талант присвятив Україні, містимо в цьому числі газети декілька його творів.

Левко Романюк

НЕЗАБУТНІ

Світлій пам'яті Юрія Клена

Зі стиску вирвавшись страшного,
Ти смолоскип угору звів —
І нам освітлював дорогу.
Нас бадьорив Твій вільний спів!

Поривний вітер буйних прерій,
Далекі обрії морів
Гойдали сни чужих імперій, —
Та не для них Твій дух горів.
Горів Твій дух для України,
Він не мирився, він — повстав!..
— Бо ж стогін-зойк над світом лине
З її голготного Хреста!..

Ти викрав глузд облуд-містерій
Вождів модерних орд нових,
Що знов на попелі імперій
Латають мур в'язниць старих.

... Як дома ж стріне Володимир
І вас хрестом благословить, —
Майбутнє нам над згаром-димом
Тоді всміхнеться — в щасну мить!

Зідхнемо — й страдників згадаєм
(А з ними й тінь Твоя майне),
— Ясність ви будете над краєм.
Знов на труди ваш дух надхне!
Дали ж ви кров, останні сили,
І криком ваш протест кричав!..
Не продали ви, не зганьбили
Свого пера, свого меча!

І всі ви, знані і незнані,
Надхнете спів нових поем...
Про вас, що впали нездоланні,
Пісні величні ми складем!..

Юрій Клен

ОСТАННІ ДНІ ІІІ. РАЙХУ

(Уривок з поеми „Попіл імперій", част. III)

Від Сталінграду котиться лявина
за Дін і за Дніпро. Палають ватри.
На білий сніг ллючи червоні вина,
знов ставить Темуджін линялі шатра.
На захід фюрер стягує полки голодні,
новою зброєю світи шахує,
а позаду вже мертве і холодне
Німецьке море хвилями шумує.
І, продираючись у стратосферу,
у чорну просторінь летять ракети,
— невидані на небі хмарожери,
в солярний біг не втягнені комети:
закуті в грозі й панцері стрекози
даремно-марно трощаться об острів.
А що, коли і той останній козир
є лиш брехня модерних каліострів?..
Спис Одіна зламавсь. Валькірій коні
мчать день і ніч хоробрих у Вальгаллу,
і натискає вже на Відень Конєв,
ідуть дощі жеручого металу,
і владним рухом маршальського жезла
орду скеровує до Шлезька Жуков.
Брунатна ґвардія в тумані щезла,
і носиться над нею зграя круків.
Сягає повінь до дахів Берліну.
На звалиськах бої за барикади.
Пожарами почерчені руїни
і ненастанний гуркіт канонади.
Вмовляє Ґеббельс у дідів відвагу,
в калік, у ляндштурмівців одноруких
і закликає битись до виснаги,
а метрополія конає в муках.
Сам фюрер, що подався до столиці,
сидить у канцелярії державній.
Його вітають вогняні грімниці,
а не пісні, як у часи давнедавні.
Невже все пожере ота пожежа?
Невже то корч останньої напруги?
Невже хитається й впаде, мов вежа,
те третє царство блиску і потуги?
О, Ґеббельсе, пророчистий промовче!
Невже тебе скосила вже отрута!
Не чуєш ти вже скавуління вовче.
Чи ж то була Сократова цикута?
Невже твоїй душі не сняться навіть
акторки молоді і „інфернальні",
що їх вела вузька тропа до слави
через поріг твоєї спочивальні?
Коли ґранати, бомби і гармати
злили свій рев в єдиний гул протяглий,
який потягсь, мов полотно з варстату,
— стенувся вождь і стрепенувся нагло.
Знетямлений, між каменів нечулих,
самотній, мов Адам, знайшов він Єву;
недолю й щастя днів минулих
несе до стіп ясної королеви.
У рот вкладає рурку револьвера.
О, тільки потиск, біль раптовий вибух,
— і світ гойдають птахи шовкоперi,
і мчать хвилини на блакитних рибах...
Але чи втішать радощі Вальгалли?
бо дезертиром він ввійде в неславі,
коли бенкетуватимуть шакали,
шматуючи роздертий труп держави...
У коло стали вірні паладини;
останню шану мертвому віддати!
Ллють на тіла не миро, а бензину,
і все вкриває вже вогниста шата.
Всі наче скаменіли — руки д'горі! —
Палахкотять пломена, мов латаття.
В людські обличчя пригоршнями зорі
шпурляє, розгоряючись, багаття.
На лоб строптиве пасмище волосся,
втопивши погляд свій у мертвий камінь,
— як у старій леґенді Барбаросса,
в підвалі вождь чекатиме роками
нового вихорю, нової бурі,
щоб, ставши досвідом і віком старший,
Европі на новій клявіятурі
суворо грати переможні марші.
Часів минулих божевілля
часам прийдешнім — дивний дар.
Епоха лютого свавілля
колись п'янких набуде чар.

Юрій Клен,
визначний поет неоклясик та літературознавець, член т. зв. „п'ятірного ґрона", до якого належали ще М. Зеров, М. Рильський, П. Филипович та М. Драй-Хмара. Автор поеми „Прокляті роки", збірки „Коравели" і поеми „Попіл імперій".

Ернест Гемінґвей

Юрій Клен

„ПОПІЛ ІМПЕРІЙ"

(Уривок з поеми, част. IV)

В порох збита, кров'ю злита,
підмазурку, під веселу,
Річ потужна Посполита
оксамити знову стеле.
Хай з туману сонце гляне,
як гарцюють, як танцюють
у Варшаві знов улани,
як на конях грає збруя.
В золотистій бурі слави
малиновий прапор має.
Понад море знов держава
дві долоні простягає.
Шлезькі гори і долини,
Східні Пруси, — всяку страву
і почавить, і поглине,
а за сто літ перетравить.
В цілім краю знов лунає
„Jeszsze Polska nie zginęła",
і музика серце крає,
то тужлива, то весела.
Все в червоних квітах маку,
і мазурки чути тупіт.
Та здається, з переляку
все танцює. Всі — як трупи.
В переблиску ста каратів,
замотавши вус на вухо,
у кунтушах ясношаті
мчать маґнетів мертвих духи.
Чути дзенькіт, чути стукіт.
То Ягайли і Собєські.
Відбиває закаблуком
такт їм Ванда Васілєвська.
Вгору шаблі! Під шаблями
— блями навхрест, тук-тук, тук-тук,
по паркету підківками
з нею в парі Корнійчук-чук.
У Лазєнках в білім строї
спацірують польські панни,
і вітають їх герої,
не улани нездоланні,
а червоні санкюлоти.
Панни, панни без роботи!
Чи ж голота та босота
вам насипле купи злота?
Гляньте, гляньте, в Бельведері,
там не маршал, пан вельможний,
а радянські офіцери.
Під сідельцем, під порожнім,
у морознім, у повітрі,
без вуздечки і без пана,
з стременами в буйнім вітрі
в непрозору даль тумана,
в темну мряку, в чорний гуркіт
— з-під копитця сніжні стружки —
мчиться прудко, під мазурку,
білий привид — кінь Косцюшка.

ГЕМІНҐВЕЙ — ЛАВРЕАТ НОБЕЛЯ

Нагороду Нобеля в ділянці літератури за 1954 рік отримав американський письменник Ернест Гемінґвей за всю свою дотеперішню письменницьку діяльність. Гемінґвей — це кандидат на Нобелівську премію з попереднього року і — якщо б він був її дістав попереднього року, то напевно за останній неперевершений твір „Старий рибалка і море". Але в попередньому році — не без політичного впливу — нагороду приділено Черчилеві, який на чверть сторіччя старший від Гемінґвея.

Гемінґвей має за собою повних тридцять років письменницької діяльности. Народжений 1898 року, він від молодих років виказував буйний індивідуалізм, який і завів його на фронти трьох великих воєн, який каже йому відбувати далекі і небезпечні подорожі у непроходимі африканські джунґлі і який постійно веде його на відважні, повні пригод і небезпек рибальські і ловецькі виправи.

Перша книжка новель Гемінґвея вийшла в 1925 р. під назвою „В нашому часі" — після того, як письменник довший час жив у Парижі на Нотр-Дам де Шампс, не знаючи нікого і присвячуючи ввесь час писанню. Вже цю першу книжку молодого автора прийняла критика з великою увагою та й відверто заявила, що це автор, на якого треба пильно глядіти і про якого ще буде багато мови в літературі.

І ці думки критики справдились. Не маючи ще тридцяти років життя, він видав ще чотири книги, а саме „Подуви весни", веселе оповідання в дусі сюрреалізму, збірку новель „Чоловіки без жінок", роман „Сонце сходить також" і другий роман „Прощай зброє!"

Роман „Сонце сходить також" — це перший великий успіх Гемінґвея. Ця книжка здобула молодого читача по всій Америці і в усьому світі. Цей успіх ще підтвердила нова книжка „Прощай зброє!" — найкраща книжка про любов і війну, в американській літературі. Хоч ця книга вийшла у час депресії, її почитність була надзвичайно велика.

Гемінґвей не відмовився від сенсаційних тем, але його сенсаційні романи — це високомистецькі твори і постійно найбільше почитні книги у ЗДА (бестселерс). „Смерть після полудня" — це книжка про Еспанію, дослівно про боротьбу з биками. Далі йшов „Переможець не взяв нічого", потім прегарна книга про полювання в Танґанайка „Зелені верхи Африки" і хроніка модерного американського життя „Мати, чи не мати". 1940 року — в час розгару другої світової війни Гемінґвей видав роман про еспанську громадянську війну. „По кому дзвін дзвонить". Це книга, для якої матеріяли зібрав він безпосередньо, будучи корoспандентом в Еспанії.

Після цієї книги Гемінґвей десять років мовчав. Він застосовував до себе самого правду, яку висловив у одній із своїх книг: „Найважніша річ — це закінчення; викінчити своє діло і бачити, слухати, вчитися і розуміти. А щойно тоді писати, якщо є щось, що добре знаєш. Ніколи раньше. Пізнай цілість і тоді, говорячи про частину, будеш відбивати цілість, якщо робиш це правдиво". Щойно в 1950 році вийшла нова книга Гемінґвея — роман про кохання, чи радше про кілька кохань „Через річку та й поміж дерева". Цю книгу гостро сприйняла критика. Та найважніше те, що, коли критика розправлялась із світової вже слави посьменником, вважаючи його новий твір відворотом, а не ростом, — Гемінґвей приготував велику несподіванку. Він виготовив книгу, що викликала справжній подив і остаточно утвердила письменникові ім'я майстра. Це був його „Старий рибалка і море" — велика новеля, яка принесла йому нагороду Пуліцера в попередньому році і напевно рішила про нагороду Нобеля в цьому році.

Гемінґвей — автор багатьох оповідань і новель, між якими є й такі славні і загально почитані, як „Сніги Кіліманджаро", „Після бурі", „Стара людина на мості" й ін.

Побіч своєї „модерности", яка проявляється в тематиці і в доборі сюжетів, Гемінґвей це перш за все стиліст. Форд Мейдокс Форд у вступі до „Прощай зброє!" писав: ціль і досягнення великого прозаїка — це вживати слів так, щоб вони видавались новими і живими. І цей дар має Гемінґвей.

Саме ця манера викликала часті наслідування Гемінґвея, але ніхто із наслідувачів не зміг дорівняти майстрові. Головно в діялогах, славних Гемінґвеївських **діялогах**, письменник неповторний.

Гемінґвей не лише американський письменник, він справжній світовий письменник. Він більше почувається дома поза кордонами Америки, як хтонебудь із письменників, а в його творах більше Франції, Еспанії, Африки, ніж Америки. Та й сама проблематика його творів загальнолюдська. Це найкраще характеризує останній твір Гемінґвея „Старий рибалка і море". Темою цієї новелі є змагання людини з природою, змагання подиктоване людською гідністю, людською амбіцією і всім тим, що творить поняття „людина". Старий рибалка самий один серед морських просторів на маленькому човнику ловить велетенського кита. І тут серед безмежного моря під безмежним небом показує письменник всю красу людини, її завзяття, її амбіцію, її людську гідність і змагання до великого, до чину. Старий рибалка програє із силами природи, він тратить свою велику добич, бо акули з'їдають зловленого кита. Але він виграє, як людина, бо він доконав великого завдання, що підносить його людську гідність.

Ця новеля, за висловами критиків, це прегарна епопея про людину Гомерівського розмаху, людину, незахоплену матеріяльними поривами.

Саме завдяки своїй загальнолюдській тематиці і цій непересічній і неповторній письменницькій манері Гемінґвей це світовий письменник, здобуток всієї світової літератури.

(от)

Богдан Остап'як

МОЇ ЗУСТРІЧІ З БОГДАНОМ ЛЕПКИМ

(До 82-річчя з дня народження)

Кожного року після закінчення науки в тернопільській гімназії, виїжджав я на вакації в Бережанщину до сіл Дрищева і Поручина, де вчителювали мої вуйки. Обабіч долини Золотої Липи розкинулись села з чепурними хатами, які здалеку біліли серед зелені садів і верболозів. Найбільшою моєю приємністю було ловити рибу в Золотій Липі, мандруючи в сторону урманського ставу, або в напрямі села Жукова. Ще й досі причувається мені шум урманської греблі і досі ввижається мені, як гарно і грацiйно стрибають серни й олені лісовою стежечкою вниз до Золотої Липи. Їх можна було бачити кожного дня, точно в тій самій порі, коли сонце на прощання посилало на плесо ставу свої останні промені.

Не знав я ще тоді, що тими стежками вздовж Золотої Липи ходив колись ловити рибу Іван Франко, який, мандруючи по Галичині, відвідав в Жукові о. Сильвестра Лепкого (Марка Мураву), батька Б. Лепкого. Не знав я про те, що в Жукові й похований о. Сильвестер Лепкий і що кожного року з'їжджалась сюди вся родина Лепких на поминки в річницю смерти. Ціле село брало тоді участь в цих поминках.

Золота Липа! Це та в піснях оспівана річка Галицького Поділля, з якою зв'язана історія наших славних УСС-ів. Над Золотою Липою провів свої дитячі і юні роки Богдан Лепкий. Про Поручин і Біще дуже часто згадує поет у своїх віршах і оповіданнях.

В Тернополі жила наймолодша сестра Богдана Лепкого, Олена Ремеза (муж пані Ремези, покійний Іван Ремеза був одним з найздібніших урядовців в Податковому Уряді). Мої батьки жили з панством Ремезами в приязних відносинах. Пані Ремеза, яка з природи мала м'який, лагідний голос, часто оповідала про свою родину, а особливо про свого найстаршого брата Богдана, якого дуже любила й шанувала. З насолодою прислухався я до цих оповідань і в душі відчував велику симпатію до поета. Мені й не мрілось, що незабаром я буду мати змогу не лише його бачити, але часто зустрічати.

Після матури вирішив я виїхати на студії до Кракова, який, з уваги на те, що польський уряд завів у Львівському університеті т. зв. „нумерус клявзус", був тоді найбільшим скупченням української студіюючої молоді. Краків був на той час найбільшим науковим центром в Польщі. В усіх його високих школах студіювало коло 1,300-1,500 українських студентів, переважно з Галичини, Волині, Полісся і Лемківщини. Українська Студентська Громада в Кракові нараховувала в 1927 році коло 700 студентів!

Як лише пані Ремезова дізналась про те, що я їду до Кракова, , написала листа, який я повинен був вручити В. Лепкому. При кінці вересня 1927 р. приїхав я до Кракова. Наступного дня після приїзду був уже на вул. Сенаторській 19/II в домі, де жив Б. Лепкий з родиною. Його висока постать з трохи назад відхиленою головою, сріблом притрушене, тогори зачісане волосся, високе чоло, сині очі, усміхнене обличчя і його баритоновий голос — все це зробило на мене присмне враження. Признаюся, що, йдучи сходами на другий поверх, мав я трохи трему, але вже після перших слів поета рівновага до мене вернулася...

Прочитавши листа від своєї сестри, Лепкий зараз відрекомендував мене своїй дружині і двом донькам, як доброго знайомого і сусіда „Оленки". Після того зразу заявив, щоб я почував себе в нього як в себе вдома.

З цього часу й почались мої часті відвідини у панства Лепких. Цьому сприяла ще й та обставина, що я знайшов собі мешкання недалеко Сенаторської вулиці. Панство Лепкі були надзвичайно гостинні, їх дім (не власний) був відкритий не лише для мистців та науковців, але й для широкого загалу нашого студентства і для простих людей. Дім Лепких був українським островом серед польського моря, був тим шматком України, де кожний забував про те, що це — стародавня польська столиця...

Не було майже одного дня, щоб у Лепких не було „гостей". Треба подивляти надзвичайну працьовитість Лепкого, який, після довгих „відсиджувань" з гістьми, пізно вночі знаходив час для своєї поетичної творчости. З ранку приготовлявся Лепкий до викладів, переглядав пошту, полагоджував кореспонденцію. Від год. 1-2 по полудні викладав в університеті історію української літератури. З уваги на те, що в тій порі дня не було майже інших викладів, багато наших студентів з інших факультетів ходило на ці виклади, в тому числі і я. В польських університетах була триместральна система і тому Лепкий дбав про те, щоб кожний триместер становив цілість. Один триместер викладав Лепкий про Шевченка, другий про Лесю Українку, третій про І. Франка і т. д. Лепкий був прекрасний викладач, і слухати його виклади було справжньою насолодою. В моєму альбомі зберігається світлина Лепкого, яку я зробив під час викладу. І хоч вона під технічним оглядом не дуже вдала (в той час падав дощ, було слабе освітлення), але як документ — пам'ятка має вартість. Ще досі бачу, як Лепкий стоїть за катедрою, злегка прижмуривши очі, ніби задивлений в давноминуле. З студентів українців, які тоді студіювали українську літературу і яких я запам'ятав, були: Рабій, Карпінець, М. Бажанський, Б. Кабарівський, М. Стокроцький, Андріїшин, Дарія Брикович і ін. Було теж кілька студентів поляків.

Після викладів Лепкий провадив семінари. Дуже часто, після університетських занять, Лепкий відвідував хворого польського поета Владислава Оркана, який мешкав недалеко університету. Оркан належав до найкращих приятелів-поляків Лепкого. Щойно після цього всього Лепкий вертався додому. Він майже ніколи не їхав трамваєм, але йшов пішки, хоч треба було йти 15-20 хвилин. Дуже часто і я в тій порі повертав зі своїх викладів, і ми зустрівшись вертали додому „плянтами".

Як відомо, Лепкий любив малювати. Він спершу студіював в Академії Мистецтв у Відні, але згодом перейшов на філософію. У вітальні поета висіли його власні портрети „Мадонна", Шевченко і ін.

Часто бувало, що, крім мене, ще й інші студенти супроводили Лепкого додому і він звичайно всіх нас запрошував до себе. Після чаю ми переходили до вітальні, де Лепкий, покурюючи люльку, розказував свої спомини з недавнього минулого. Він любив оповідати головно в присмерку, коли ми його майже не бачили, а лише чули. Тоді в нас відпочивав зір і ми, наче в молитовному скупченні, слухали чарівну казку його життя. В своїх оповіданнях згадував Лепкий про таких наших славних людей, як М. Грушевський, О. Кобилянська, М. Коцюбинський, які в переїзді через Краків його відвідали. За словами Лепкого, Грушевський був незвичайним педантом у всіх дрібницях, і, як виразився поет, трохи „заштивний" у відношенні до інших. Про О. Кобилянську висловлювався Лепкий з найбільшою теплотою. Він дуже цінив її ніжність та надзвичайну скромність.

В домі Лепких зустрічав я наших мистців і науковців — проф. Дам'яна Горняткевича і його дружину, тоді ще не заміжню, д-ра Мирона Лятишевського, покійного д-ра Юліяна Геника-Березовського, незабутнього мистця слова, його брата Ярослава, лікаря, проф. Сергія Литвиненка з дружиною, д-ра Василя Витвицького, маляра-мистця Андрія Лепкого з дружиною, які жили в тій самій кам'яниці (не були споріднені з Лепкими), Б. Кабарівського, покійного мого шкільного товариша Дзюня Постригача, вірші якого Лепкий дуже любив, і багатьох інших.

Не раз бувало ролі мінялися і Лепкий - оповідач ставав слухачем. З великою насолодою слухав він Ю. Березовського, уродженця Гуцульщини, який прекрасно рецитував твори Василя Стефаника. Його глибокий баритоновий голос, дикція, модуляція полонили кожного, хто його слухав. На жаль, відійшов від нас у повному розквіті свого жит-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Роман Смаль-Стоцький

Фотоальбом М. Борецького „Любіть Україну"

Появилася книжка в Ню Йорку, що заслуговує на те, щоб її щиро привітати. Це фотоальбом „Любіть Україну" з англійським титулом: „Юкрейн ин пикчерс" та з двомовним, англійсько - українським текстом усіх статтей.

Книжка обіймає 1,128 ілюстрацій, що їх розміщено в трьох розмірах: (1) **По Україні** (668 іл.), з відповідною пояснюючою статтею та підрозділами: Закарпатська Україна, Галичина й Буковина, Центральна Україна, Північно - Східні Землі, Дніпровсько - Донецький Промисловий Район і Причорномор'я, в цій частині поміщено: фотографії різних типів нашого населення, ілюстрації його побуту та наших красвидів; (2) **З Українського Мистецтва,** (163 іл.), з доброю статтею про характеристичні риси мистецької творчости української нації, що ілюстрована фотами з ділянок передісторичного мистецтва в Україні, народного мистецтва, архітектури, скульптури, малярства, графіки та театру; (3) **З Української Історії** (297 іл.), теж із статтею, що дає тло до збірки ілюстрацій з передісторії, княжих часів, з Литовсько-Української Держави, Козаччини, відродження в XVIII-XIX ст. ст. і найновішої доби. Праця розпочинається словом пера М. Борецького, а закінчена відомим репресованим віршем Володимира Сосюри: „Любіть Україну", що його назву вжито, як український титул всього фотоальбому. Наприкінці подано ще й літературу, так що вся книжка обіймає 256 сторін великого формату і видана, як на наші відносини, дуже гарно.

З правдивою насолодою оглядає читач, перевертаючи сторінки альбому, цілу панораму нашої прегарної землі, від Карпат до Кубані, він знайомиться з культурною історією української нації, її боротьбою за волю, та вкінці з цілою ґалерією історичних і сучасних діячів.

Розуміється, при такій великій праці є деякі недостачі. Не бачу у спиcі літератури багато ілюстровану публікацію видану в Лондоні Щербаківським перед першою світовою війною про українське народне мистецтво, чи не в мистецькім журналі „Студіо"; теж і німецько - українського ілюстрованого журналу „Око" (по гетьманськім перевороті). Далі, із здивуванням бачимо у альбомі фотку галицького діяча, що в московській пресі перед другою світовою війною виступив проти самостійности української мови й нації, зате бракують там світлини невабутнього Олесницького, Богдана Лепкого та буковинців Поповича, Пігуляка, Василька, а з нової еміграції пропущено не тільки митрополита Полікарпа, Лотоцького, а й першого міністра закордонних справ УНР Шульгина, Та маймо надію, що наступне видання виповнить ці прогалини.

Якнайтепліше поручаю це видання всім, що їм дорога наша книжка й справа! З щирою подякою треба відзначити, що видавець Михайло Борецький, зібравши групу визначних співробітників: Петра Холодного, Якова Гніздовського, Романа Олесницького, Вадима Павловського та Вячеслава Давиденка, зробив українській громаді велику та милу несподіванку своїм виданням.

Поперше, ця праця виповнює „вакуум", дійсну порожнечу в нашій чужомовній літературі у вільнім світі, зокрема в Америці, Канаді й Англії. За останні роки видано доволі праць англійською мовою про українські справи, проте бракувало „фотографічної документації" України, щоб ілюстраціями доповнити її образ. Тому кожний наш приятель, американський інтелектуал, з радістю поглибить своє знання про нашу вправу тим фотоальбомом.

Подруге, до багатьох американців тяжко підходити нашими англомовними виданнями, вони звикли до „дайджестів", вони беруть до рук фотографічну документацію. Характеристикою сучасної американської цивілізації є спрага, голод „за фотографією", що витворила окремі журнали для фотографічної документації сучасности, як знаменитий „Лайф", а у фільмі „Теленюз". Фотоальбом на якийсь час заспокоїть той голод за українською фотодокументацією і стане знаменитою зброєю нашої культурної інформації.

Потрете, фотоальбом це — найліпший „підручник українознавства" для нашої американської молоді українського роду та нашого наймолодшого покоління, що вже України не пам'ятає. Ми, науковці, викладаємо в американських університетах, вчимо та викладаємо нашій молоді про її „культурну спадщину" та наш „вклад в американську цивілізацію". Та як виповнити наші слова образовим змістом? Знамениту услугу зробила нам книжка „Юкреніен Артс", видана нашою тут народженою молоддю, але тепер маємо фотоальбом, що систематично охопив весь наш край і наше життя. Цей фотоальбом виправить хребет деяких наших американців, хворих на комплекс меншевартости, та навчить їх бути гордими своєю культурною спадщиною, як гордими є американці — ірляндці, жиди, французи, еспанці своїми пам'ятками й спадщинами.

Та ще одна, четверта заслуга появи цього фотоальбому, що мене глибоко зворушила й наповнила гордістю й вірою в майбутність. Ми живемо в Америці, в краю приватної ініціятиви, що витворила могутність цієї нації. І цей фотоальбом є переконливим фактом, що наша молодша ґенерація збагнула цю засаду приватної ініціятиви і не ждала, щоб якісь організації виповнили пекучу потребу фотографічної документації, а сама взялась і чином доказала, що розуміє вже Америку і розуміє, яким способом тут треба пробивати шлях українській справі. Такі факти теж найбільше переконують самих американців про живучість української іміграції та її творчу енергію.

Загальний вид на сусіднє з старовинним княжим Звенигородом село Шоломиію (біля Львова), в якому, як вказує назва, виробляли шоломи і зброю для дружинників звенигородських князів (2 рази зменшене фото з фотоальбому „Любіть Україну" ст. 51).

Антін Малюца

Виставка Романа Пачовського

Зле роблять мистці, що чекають великих ювілеїв, та громадянство, що чекає їх смерти, щоб влаштувати індивідуальну виставку. Ярлики, причіплені критиком мистцеві при першім його виступі на великій загальній виставці разом з десятками других мистців і обмеженим числом експонатів, лишаються звичайно незмінені через ціле життя мистця, дарма що мистець розвивається і росте.

Пачовський виставляє свої праці, впорядковані за часом, коли вони постали, тому легко і приємно слідити за розвитком мистця. Найдавніші його праці, переважно маленькі красвиди з околиць Львова, Глинян і Вібрки, мальовані скромно, але з талантом і відчуттям настрою та мальовничости мотивів. Красвиди, мальовані в Баварії 1946-1949, вже багато певніші, багатші в кольорі та різноманітніші в доборі мотивів. Між ними є вже зрілі та майстерні речі. До повного малярського звучання доходять його праці, виконані вже в Америці. Мотиви побережжя, пристані, моря, скелі, дерева, часто і добре оживлені людськими постатями (шатафажем), що дуже рідко трапляється і вдається українським мистцям. До речі: Пелгам Бей і Орчард Біч улюблені місця, де наші мистці та поети з Ню Йорку шукають відпруження та надхнення.

Мистець на стільки панує над технікою малярства та природою, що часто підноситься понад майстерний мотив красвиду і творить складнішу картину-композицію і в пейсажах і в портретах. Не диво, бо він не задовольняється тим, чого вже колись досягнув, не оглядається на свої літа, а просто кожну вільну хвилину по зарібковій праці присвячує дальшим студіям в Національній Академії Мистецтва в Ню Йорку та Лізі Студентів Мистецтва. Студії та композиції, там виконані, носять відбитку атмосфери шкільної майстерні, а красвиди, виконані з натури, мають пленеровий характер. Малярські вальори, навіть виразно шкільних праць, дуже очевидні.

Американських мистецьких шкіл академічного типу, мабуть, не можна порівнювати з европейськими академіями з їх програмами, семестрами та кінцевими дипломами. Тут, хто знає, чого хоче в мистецтві, — має свободу працювати над собою, коли хоче і скільки хоче, користає з місця, світла та моделі. На власну студію та модель не так то багато й американських мистців може собі позволити. Пачовський волить не нидіти, а рости.

Між полотнами, зазначеними в каталогу як студії та композиції зі школи, є зрілі малярські речі, мистецтво повновартісні, що обіцяють дальший невпинний ріст мистця. Нагорода за олійну картину, що її одержав Пачовський від Українського Американського Інституту, викликала багато застережень серед колеґ-мистців. Цією своєю виставкою він ясно доказує, що нагорода була слушна.

Характер творчости Пачовського ясний, погідний, зрівноважений. Декто знаходить подібності до школи Кричевських. Та це в першу чергу хіба вроджена подібність характеру українських мистців, дещо може зміцнена впливом теперішнього учителя Івана Олінського, що теж виріс в тім середовищі, що Кричевські. Не пошкодив би йому виразний вплив Грищенка і Мороза, щоб збагатити та зміцнити кольористичні зіставлення.

На превеликий жаль в нас прийнялося уважати вплив одного мистця на іншого як щось ганебне і шкідливе. Вплив добре знаного свого мистця легко завважити і витикати як брак оригінальности. Впливи чужих, незнаних нам, не помічається (або робиться з них особливу честь) і мистець попадає в аннали українського мистецтва як оригінальна поява. А по суті — це брак взаємного діяння на себе і брак власної культури. Добре було б, якби мистці, критики і публіка перебороли той пересуд. Створився б ґрунт з відірваних українських мистців розвинути групи та напрями. Мистці на цьому не втратили б, а при виступах поза своїм середовищем дуже зискали б і на чіткості і на оригінальності своєї творчости.

ВИСТАВА 10-ОХ МИСТЦІВ У НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В суботу 13-го листопада ц. р., о год. 3 по полудні у новововідновленій кімнаті ч. 32 в Українському Народному Домі в Ню Йорку (3-ій поверх), 140 — 2 Евеню, починається вистава малярства, графіки, скульптури і кераміки. У виставі беруть участь: Білинський, Божемський, Бутович, Гніздовський, Гуцалюк, Дзиндра, Кузьма, Радиш, Соловій і Трешньовський. Вистава триватиме 2 тижні. Відчинена щоденно від год. 6 — 9 веч., в суботи й неділі від 11 — 9, за вийнятком 1-ої суботи 13 ц. м., коли відкриття відбудеться в год. 3 по пол. Відкриття буде без жадних формальностей.

НОВІ КНИЖКИ

Ольга Мак, 3 часів єжовщини. Спогади, Мюнхен, 1954, Українське Видавництво.

Читачі „Свободи" мали можливість читати цю книжку ще в 1949 році, де вона була друкована окремими фейлетонами. На початку 1953 р. її перевидало видавництво „Праця" в Бразилії накладом лише кількасот примірників під назвою „В кігтях НКВД". А оце мюнхенське Українське Видавництво випустило її в світ знову, в гарній чепурній оправі, з деякими справленнями та доповненнями авторки.

Про період „єжовщини", що лютувала в Україні у 1938-39 роках, маємо вже чимало мемуарних і белетристичних творів. Книжка Ольги Мак по суті не подає нічого нового у висвітленні тих часів — тієї чергової хвилі терору, в якій згинули десятки тисяч українських людей. Зрештою, в українській еміграційній публіцистиці значебто одностайно погодилися на тому, що своєю істотою „єжовщина" представляла собою „завершуючий етап складного й довготривалого процесу поневолення народів, втягнених у склад так званого Совєтського Союзу". Офіційно переводячи терор під гаслом „викоренити доноги ворогів народу", кремлівська кліка мала на меті в цьому періоді винищити всі невдоволені елементи, які могли б у майбутньому взяти участь у визвольному русі, і залякати все інше населення так, щоб воно зреклося всякої думки про можливість не то повстання, але навіть непослуху совєтській владі.

Звичайно, в найгостріших формах „єжовщина" проявилася в „національних республіках", а зокрема на Україні.

Спогади Ольги Мак про те, що пережила вона в тих часах, прості і докраю переконливі. Отак, ніби не читаєш книжку, а слухаєш розповідь живої людини — щирої, неговіркої, яка, перше як сказати, зважує кожне своє слово, вже перед тим виношене й перемучене. Це є твір писаний не розумом, а серцем, — серцем дружини закатованого московськими убивцями українського науковця і матері двох беззахисних дітей.

Авторка зуміла змалювати весь трагізм маленької української родини, зовсім не вдаючись до „страшних слів" і образів. Навіть описуючи залитий кров'ю підвал НКВД, де „лицарі комунізму" вибивали підкованими чобітьми з своїх жертв разом із зубами признання в усіх придуманих ними самими злочинах, — вона уникає всяких „ефектовних засобів", щоб викликати у читача почуття жаху. Але саме відсутністю цих літературних засобів досягає вона крайньої переконливости в змалюванні тієї пекельної обстановм.

Ось як подає вона розмову свого мужа, після переведення над ним тортур, із випадковим „співкамерником" у підвалі НКВД:

— „Живий? — почувся грубий голос поруч.

— Та ніби живий.

— Били?

— Ні.

— Ні? А чого ж ти був як мертвий?

— Не давали спати ..

— Ага..."

Головний персонаж твору — муж авторки, — ставши на двобій з енкаведівськими слідчими, рішився вмерти, але не підписуватись під пропонованими йому протоколами „зізнань". По довгих тортурах його, правда, „розкололи", але тільки після того, як загрозили арештувати дружину і допитувати її в його ж таки присутності.

Докладно описуючи совєтське „судочинство" після ліквідації Єжова, Ольга Мак глибоко розкриває всю його облудність і фальшивість. „Суд" над Олександром Маком, жалюгідна роля його адвоката - оборонця, який поспішає в усьому погодитися з прокурором, присяжні засідателі — німі, стероризовані учасники цього підлого дійства — все це багатий і досі ще зовсім мало висвітлений у нашій літературі обвинувальний матеріял проти большевизму.

Простими словами описала Ольга Мак і безпросвітність існування совєтського громадянина, на якого впала бодай тінь підозріння в „нельояльності". Почуття страху не покидає його ні в день, ні вночі. Він живе в атмосфері непевности і неприязни, з ним бояться говорити навіть найближчі друзі. А скільки таких „підозрілих" людей живе сьогодні в Україні, де окупаційна влада не довіряє переважній більшості населення, яке аж три роки перебувало на „зайнятій фашистами території!"

Як довідуємося з авторської передмови, книжка „З часів єжовщини" має вийти в перекладі на португальську мову. Значним успіхом нашої справи було б, якби цю книжку вдалося видати також і англійською мовою — для англомовного читача, а насамперед читачки, як звернений до неї правдивий голос української жінки.

В. С-ко

БІБЛІОГРАФІЯ

● **Богдан Нижанківський. Вагота.** Поезії. Літературне Братство. Дітройт, 1953. ст. 32.

● **Олекса Веретенченко. Чорна Долина.** Поема. Літературне Братство. Дітройт, 1953, ст. 32.

● **Отець Севастіян Сабол, ЧСВВ. Недокровне християнство.** Слово Доброго Пастиря. Видавництво о.о. Василіян у ЗДА. Рік V. ч. 11-12. Листопад-грудень 1954. Ню Йорк, 1954, ст. 64. Обкладинка М. В.

● **Дейл Карнеґі. Як здобувати друзів і впливати на людей.** Переклав з англійської мови Іван Іванів. Денвер, 1954, ст 44.

● **Софія Парфанович. Сторінки непрочитаної повісти й інше.** Пам'яті Наталі з Рудницьких Чапленко. Вінніпеґ-Ню Йорк, 1954, ст. 16.

● **Дмитро Бучинський. Почитання Богоматері в Україні.** Слово Доброго Пастиря. Видавництво Доброго Пастиря. Рік V. Ч. 9-10. Вересень-жовтень 1954. Ню Йорк, 1954, ст. 64.

● **О. Марден. Воля і успіх.** Переклав В. Приходько. Видання третє. Видавництво „Сурма", Ню Йорк. 1954 ст. 110.

● **М. Боровський. Українське місцеве й особове назовництво в інтернаціональній ботанічній термінології.** Вінніпеґ, Канада, 1955, ст. 64.

● **В. І Гришко. Україна сьогодні і ми.** Видавництво „Молода Україна", Торонто-Ню Йорк, 1954, ст. 112.

● **Проф. Василь Гришко. Історично-правне відґрунтя теорії III Риму.** Мюнхен, 1953, ст. 76. Відбитки із Збірника праць членів Церковно-Археологічної Комісії Апостольського Візитатора Українців у Західній Европі.

Олександер Удовиченко, генерального штабу генерал-поручник. **Україна у війні за державність.** Історія організації і бойових дій Українських Збройних Сил 1917-1921. Видав хорунжий УСС Дмитро Микитюк. Вінніпеґ, Канада, 1954, стор. 180. Обкладинка М. Левицького.

І. Левкович. Нарис історії Волинської Землі. (До 1914 р.). Накладом „Волинського Видавничого Фонду", Вінніпеґ, 1953, стор. 160. Праці Інституту Дослідів Волині за редакцією д-ра Мулика — Луцика. Ч. 2. Обкладинка М. Левицького.

Андрій Качор. Десятиліття Кредитової Кооперативи Північного Вінніпеґу. 1954, ст. 16.

Віра й Культура. Рік XVII, число 10. Серпень 1954, ст. 32. Вінніпеґ, 1954. Місячник української богословської думки й культури. Орган Українського Наукового Богословського Товариства.

Микола Понеділок

ЇХНЄ ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВО

Їхнє превосходительство, бувший генерал Його Імператорського Величества, Зіновєй Георгієвич Кощеєв був неабияким політичним діячем і редактором російської еміграційної газети „Вєчная Расія". Його помешкання в Ню Йорку в мініятюрі пригадувало широкі, залиті степовим п'янким повітрям та сонцем, кімнати в поміщицькому домі на Полтавщині. Як колись там, так тепер тут — на стінах висять (хоч вже полущені від давнини — але ті самі) портрети Миколи Останнього, Петра Великого і Катерини Щеґірної та новенька, щойно вирізана з совєтського журналу панорама Кремлю з червоною зіркою нагорі, церков Василя Блаженного збоку та мавзолеєм Леніна-Сталіна посередині.

Перед оформленням чергового номера газети Зіновєй Георгієвич проходжується по кімнатах і оглядає свої поміщицькі реліквії.

Федот, — липнувши на стіну, гаркнуло їхнє превосходительство, — з нагайки вже певно тиждень не стирав пороху.

— То ваш дорогоцінний зір, ваше сіятельство, трохи шкандибає. Я..

— Дурак.

— Так точно, ваше сіятельство! Вам видніше. Але нагайку я вчора протирав і покривав касторовим маслом.

— Ключі. Мої улюблені... Не поржавіли ще?

— Нікак нєт, ваше сіятельство!

— Потруси ними, Федот, жажду почути, як вони брязчать.

Федот зняв в'язку з стіни і вагойдав нею.

— О-о-о, так-так, бачу мій маєток в Малоросії. Віриш, Федот, мені здається, що ключі не брязчать, а дзвонять. О, мої ключі, моя нагайка! Рідна, мила, чарівна нагайка! Пригадуєш, Федот, як я цією нагайкою хахла з Сорочинців описував...

— Це того, ваше сіятельство, що вас кулаком торкнув так, що у вас з благородного носа дорогоцінна юшка побігла.

У їхнього превосходительства від таких слів молитовний настрій мов хто рукою відняв.

— Ти в мене хто — слуга Федот чи самостійний петлюрівець Федір?

Раб вашої світлости.

— Осел. Завжди мені псуєш мемуари. Давай матеріяли. Що ти вибрав гарного для сьогоднішнього числа „Вєчної Расії"?

Федот розіклав перед очима їхнього превосходительства папку, взяв з неї аркушик і став струнко, мов би враз проковтнув шпагу.

— Читай.

— Передала по телефону для „Вєчної Расії" графиня фон-Бульдогіна: „Совєтські спортсмени Галина Рудько, Арсен Цимакурідзе, Петро Григалка, Іван Кривенко, Грант Шагінян та Авґуст Карелі одержали на змаганнях в Римі блискучу перемогу".

Федот кінчив читати повідомлення і ждав на коментарі Кощеєва.

А вашество, мов би їм запечатали уста, мовчали.

— То яку думку почую я з ваших доброчесних уст, сіятельство? Як світлий ваш ум зредагує це повідомлення?

— А як ти це обдумав, Федот?

— Я, вашество, мнєлю, що в цій новинці нічого совєтського нема. Все якісь Григаленки-Кривенки та Макурідзе-Карелідзе. Це не совєтські, сіятельство.

— Ти геній, Федот. Справді — це не совєтські — а російські. Хоч це одне і теж. Совєти і Росія — нероздільні, браток, нероздільні, як твоя голова і тулуб. Тому ми й надрукуємо у нашій „Вєчній Расії": „Російські спортсмени Григалка, Цимакурідзе, Франко...

— Не Франко, вашество, а Рудько.

— Однаково росіяни і Франко і Рудько. Отже на першій сторінці сьогодні й помістимо так: росіяни Рудько і Франко, Кривенко, Шевченко, Шагінян, Хачатурян, Карелі і Руставелі не заплямили перед чужинцями руського імени. Читай наступну новинку.

— Яку зволите вислухати, вашество, з Совєтського Союзу чи пак Росії чи з...

— З Берліну щось є?

— Зблаговольте, сіятельство. „Берлін. — Вчора росіянин Лаптєв з Ленінграду, йдучи п'яним по вулиці, зустрів молоду німку. Обурившись, що вона почала втікати від нього, ленінградець одним пострілом відібрав їй життя".

Федот, перечитавши, винувато, мов би це він сам застрілив німкеню, зиркав на превосходительство.

— Ну як ти, Федот, своїм хахлацьким розумом обробив би це повідомлення?

— Так, вашество, написати: божевільний від горілки російський Ганоть...

Превосходительство від обурення аж підвелися і клацнули штучними щелепами.

— Що, що, старий норже?! Росту то ти великого, а розуму кролячого.

— Вибачайте... Ви ж нас совість російської еміграції... Ви й редагуйте...

— І зредагую.......

Закашляв дзвінок біля вхідних дверей. Федот, мов хто йому під ноги вогню сипнув, зірвався в коридор.

— Графиня фон-Бульдогіна з собачкою, сіятельство.

— Обох проси.

— Графиня фон-Бульдогіла до столу, тримаючи під однією рукою якесь сіро-буро-малинове створіння, а під іншою жмут газет і журналів.

— Зіновєй Георгієвич, з Вашингтону передають, що совєти побудували атомний автомобіль.

— Ми напишемо, дорогая моя, не совєти, а росіяни побудували... Однаково ж...

— Знаю, Зіновєй Георгієвич, але далі згадано, що проєкт атомної автомашини вкрадено в Америці. То хто ж вкрав, ми, росіяни, чи совєти?

Фон-Бульдогіна і Кощеєв сушили собі голови над тим, єке ім'я було приємним, неєке ім'я було приємне, недоторканим і неділимим...

Федот здував порохи з нагайки їхнього превосходительства.

МОЇ ЗУСТРІЧІ З БОГДАНОМ ЛЕПКИМ

(Докінчення з 3-ої сторінки)

тя. Брат Юліяна, Ярослав, співав прекрасним тенором. Бувало, при акомпаніяменті доньки Лепкого, співав він „Синю чічку" Гайворонського або „Гетьмани" Січинського.

До постійних відвідувачів Б. Лепкого належав проф. Д. Горняткевич, який все обговорював і дискутував культурно - мистецькі справи. При цьому проф. Горняткевич власноручно оправляв і зшивав цінні книжки, які Лепкий привіз з Берліну і які займали цілу кімнату. Ці книжки — це було мабуть одиноке багатство поета.

В пам'яті залишився у мене один образ: Лепкий при праці у своєму кабінеті. В той час писав він свою „Полтаву". Через відхилені двері з вітальні бачив я поета, як, опершись об фотель, покурюючи свою улюблену люльку, потонув у задумі. Перед ним на столі лежав рукопис, а побіч багато різних книжок. На плечах поета сидів улюблений кіт „Бурко". Смеркало. Крізь вікна у вечірній імлі над Вислою майорів недалекий Вавель. Яка дивна іронія долі! Лепкий, оцей добровільний скиталець, який більшу частину свого життя прожив у старовиннім польськім місті, саме тут написав свій найбільший прозаїчний твір „Мазепу". Дивлячись на Вавель, він на крилах думки линув на далеку Україну, в Батурин і Полтаву.

Під час проходів Лепкий багато розказував про Краків, його культурні пам'ятки, і що дуже характеристичне, все знаходив сліди впливу нашої культури на польську. Якось гурт студентів під проводом Лепкого оглядав Вавель. Лепкий звернув нашу увагу на написи глаголицею на стіні одної каплиці. Це — сказав він — вказує на те, що її напевно розмальовували мистці з України. Мали ми теж змогу оглядати з Лепким музеї Кракова, в яких чимало було українських історичних пам'яток, як козацька зброя, прапори, одіж тощо. В одному з музеїв на стіні висів „гарап Богдана Хмельницького".

Одного разу, проходжуючись „плянтами", ми опинились аж на вул. Аріянській. Нагло Лепкий зупинився і, вказуючи палицею на вікно одної кам'яниці на першому поверсі, сказав: „Вачите, пане Богдане, в цій кімнаті жив колись Василь Стефаник". В той час Стефаник студіював у Кракові медицину, часто відвідував Лепкого і був з ним у дружніх відносинах.

Про щирість і незвичайну товариськість поета у відношенні до нас, студентів, свідчать такі приклади. Одного разу після викладів Лепкий звернувся до мене: „Пане Богдане, може у вас є що закурити, бо я забув дома свій тютюн". Очевидно, я з приємністю почастував його своїм студентським „тютюнцем", і Лепкий, набивши свою люльку, запропонував мені: „Я трохи зголоднів і маю апетит на баранячі флячки. Якщо маєте охоту спробувати, ходіть зі мною!.." Лепкий запровадив мене до „Гавелки", добре відомого в той час краківського ресторану. При цьому я спробував не лише „флячки", але й чарку „крупніку".

Кожного року 4 листопада Лепкий відзначав свої народини. Звичайно в той день приходили до нього представники різних громадських організацій Кракова з привітами і побажаннями. Корпорація українських студентів „Чорноморе" уповноважила мене, як делегата, зложити Лепкому побажання. Вивчивши напам'ять текст побажань, приїхав я на Сенаторську і, ставши перед Лепким, почав виголошувати слова привіту. Після кількох речень Лепкий зупинив мене словами: „Перестаньте деклямувати, п. Богдане, я ще не є такий заслужений, як Ви собі уявляєте". Панство Лепкі задержали мене на прийняття, яке відбулося увечері.

Дізнавшись про те, що я фотоаматор, Лепкий запросив мене зробити йому копії з його родинних клішів (неґативів), що я радо виконав. При цій нагоді я попросив Лепкого для себе одну копію, яку він з написом на другій стороні світлини мені подарував.

В 1929 р., виїжджаючи з Кракова на вакації, запропонував я Лепкому приїхати до Тернополя з відчитом. „Дуже гарно, п. Богдане, — сказав Лепкий, — але мені якось не випадає самому напрошуватись. Я Вам пораджу, зверніться до „Учительської Громади", нехай вона мене офіційно запросить, а я тоді дуже радо приїду". Приїхавши до Тернополя, звернувся я тоді з тією справою до д-ра Н. Гірняка. За 2-3 дні „Учительська Громада" вислала офіційне запрошення до Лепкого, який тоді перебував у свого шваґра о. Сиика в Жовчеві. Лепкий мав на плебанії в Жовчеві свою окрему кімнату, вікна якої виходили в сад. Він дуже любив працювати в цій кімнаті.

Минув липень, серпень, а проф. Лепкий не давав про себе знати. Бувало зустрічає мене д-р Гірняк і питає: „Ну що з Вашим прелеґентом, Богдане?.." Мені й самому було неприємно слухати цього і я попросив пані Ремезову написати до її брата в цій справі. В половині вересня повідомив Лепкий „Учительську Громаду" і свою сестру про день свого приїзду до Тернополя. В Тернополі все заворушилось. На вулицях міста появились афіші, які сповіщали про приїзд поета і про його відчит з недрукованої тоді ще другої частини „Полтави".

В день приїзду поета зібрались вітати його на залізничній станції представники „Учительської Громади", духовенства, „Рідної Школи", „Просвіти", „Союзу Українок" і інших культурно - освітніх установ. З'явилось теж чимало польської тайної поліції, яка була здивована, чому це на станції зібралось так багато „гайдамакуф". Але якось обійшлось без інциденту.

Біля 4-ої год. прибув на станцію поїзд. Вже здалеку завважив я у вікні вагону знану мені постать. Лепкий приїхав в товаристві своєї доньки. Після сердечних привітань і вручення квітів нашими паннями, Лепкий від'їхав до своєї сестри на Ґаєву вулицю.

Вже за 10 хвилин перед 7-ою вечора заля „Міщанського Братства" була заповнена громадянством не лише Тернополя, але й доокружних сіл. Лепкий мав легку простуду і захрип. В останній хвилині покійний д-р Вітошинський, який був тоді на залі, дав Лепкому лік. Від громадянства м. Тернополя привітав на сцені поета проф. Ілярій Брикович, заслужений культ.-освітній діяч Тернопільщини (арештований і вивезений большевиками, мабуть, помер). Подякувавши за привітання, Лепкий почав читати уривок з „Полтави". Якщо не помиляюся, це була „Стріча гетьмана Мазепи з Мотрею на руїнах Батурина". На залі, заповненій по береги затихло все. Ніжним, глибоким голосом почав читати поет: „Ось, Мотре, де ми зустрілися? Там, де й розпрощались, Іване Степановичу", — пригадуються мені його перші слова.

Зараз після відчиту Лепкий перейшов у товаристві громадських представників і знайомих до недалекої залі „Бесіди", де вже було приготовлене прийняття. Як звичайно під час таких оказій, було багато промов, тостів тощо. Після офіційної частини Лепкий ще довго розмовляв зі своїми приятелями, яких він через воєнне лихоліття давно не бачив. Біля півночі залишилися у залі „Бесіди" поет, його шваґер покійний І. Ремеза, проф. Пилип Гайда і я. Кинулись ми за таксівкою або „дорожкою". На жаль, на вулицях було пусто. Це був жидівський „Судний День". Прийшлося провожати поета пішком на Ґаєву вулицю.

Слідуючого дня вранці Лепкий виїхав з донькою до Жовчева. Так відбулася перша і остання зустріч поета з тернопільським громадянством.

***

Під час скитальської мандрівки був я в липні 1944 р. знов у Кракові. Але тим разом коротко, кілька годин. Лепкого вже не було в живих. Три роки тому спочив вічним сном на Раковицькому кладбищі. Не мав я тоді змоги відвідати поетову могилу. Спочив поет поруч тих, що „по таборах і тюрмах карались довгі годи". Ми, студенти, упорядкували ці могили, ходили разом з поетом кожного року відвідувати їх на Зелені Свята. І хоч спочив поет не на рідній землі, але спочив недалеко своїх хлопців, про яких колись співав: „Спіть, хлопці, спіть..."

Роман Смаль-Стоцький

ЧЕРГОВІ ЗБОРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ ЮНЕСКО

(3)

у Парижі. Проте немає сумніву, що Департамент Стейту розпочинає новий „експеримент" з Москвою в Юнеско, бо американську політику не навчили розуму ні Гіс, ні Декстер Вайт, ні вся компанія шпигунів, ні досвід зі співпрацею Москви в Об'єднаних Націях, ні Польща, Чехословаччина, Румунія, Угорщина ні, Греція, ні Корея, ні 25 тисяч жертв американської молоді, ні Індо-Китай... Тому з'ясуймо ясно точку зору американців українського роду до цієї нової Кенаніяди:

Поперше, признаймося, Україна й поневолені Москвою нації програли битву. Наш плян зорганізувати співпрацю політичних еміграцій поневолених Москвою націй з Юнеско та підкріпити її підтримкою американців, що походять з тих поневолених націй, Москва провалила, відкликавши бойкот Юнеско і вступивши до цієї організації.

Подруге, з нами програла ідеологічну битву передусім сама Америка, бо Москва всьому вільному світові демонструє брак моральних засад і рішучости деяких чинників Американської Комісії для Юнеско. Америка забуває, що моральне лідерство у вільному світі накладає на неї і моральні обов'язки, а саме не забувати про жертви московського імперіялізму. Америка мала першорядну нагоду зорганізувати моральну перемогу над Москвою в холодній війні. Вона могла була явно й славно відповісти перед світом Москві на жадання вступу до Юнеско: так, Москва має „право" вступити до Юнеско, але не має прав без обов'язків. Тому перед вступом Москви Америка могла проаналізувати, як Москва вив'язувалася зі своїх обов'язків перед Об'єднаними Націями; Америка могла сказати, і на підставі рекорду Москви ствердити, що не залишилося ні одного параграфу статуту Об'єднаних Націй, що його Москва не порушила. Як може Америка й вільний світ брати до „інтелектуальної співпраці в Юнеско" ката багатьох поневолених народів і демонструвати тим, що уважає цього ворога свободи, справедливости, миру й Бога за рівноправного партнера для співпраці для миру, справедливости й свободи в Юнеско? І то в тій самій хвилині, як Конґресова Комісія Керстена має багатющий матеріял про большевицький режим.

Департамент Стейту часом забуває, що американська нація основана на моральному Божому праві, і що брак відваги боронити його в міжнародній політиці тяжко помстився і ще тяжко поміститься. Тільки ідеологічна офензива проти сатани, що втілився в Москві, може стримати й перемогти Москву, а не балаканина про „інтелектуальну співпрацю" й „толеранцію". Така балаканина підриває довір'я до Америки всіх поневолених Москвою народів. Тому такі розчарування підривають цілковито моральне лідерство Америки, а це — одно з головних завдань московської політики. Америка могла, — а не поставила умови для вступу Москви до Юнеско: як привернення людських прав, академічної та релігійної свободи, знищення залізної куртини, привернення свободи руху і т. д. Ті умови поставили б були Москву на лаву оскаржених, куди вона й належить.

Потретє: дивімося ясно, нас Москва не збаламутить. Її ціль незмінна: це Світовий Совєтський Союз, опертий на диктатурі комуністичної партії під проводом Москви. Її методи терору й мордування нам знані. Ото ж, яку ціль може мати Москва, вступаючи до Юнеско? Насамперед: заткати рота американцям українського роду й політичним вигнанцям, далі — саботувати й контролювати праці Юнеско та надуживати її для шпіонажу і підготови комуністичної революції. Та сама Москва, що за своєю залізною куртиною держить десятки народів у голоді, холоді й бруді та відгороджує їх китайським муром від вільного світу, тепер, з ласки Юнеско й Америки, нестиме „світло волі, правди й культури" по відсталих краях у вільному світі та гратиме ролю „героя". Що за сатира на сучасний моральний стан вільного світу, вільного від Бога, і тому дійсно „божевільного".

Почетверте: на жаль, я мало вірю, щоб американці й інші делегати вільних націй могли гідно протиставитися новим московським членам Юнеско. Москва вишле першорядно вишколених агітаторів, фанатиків, що їх революційний динамізм просто паралізуватиме всяких „лівих лібералів" і сальонових марксистів. А що за ідеологічних вояків вишле наша Америка і вільний світ в цю ідеологічну битву, що надвигається? Пасивних і слинявих плаксіїв та мрійників про „співжиття та співпрацю" з Москвою. І ці плаксії і мрійники не розуміють, що всяка співпраця мусить мати спільну мету, а як її немає поміж Москвою й Америкою, то шкода взагалі бавитися „мріями". Ці ідеалісти теж ще не схопили московського значення терміну „коеґзистенс"; воно не є „співіснування" в американському розумінні, а роля України, Білоруси, кавказьких, балтійських та туркестанських і козацьких націй, Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії та Болгарії виясняти їм, що значить те „співіснування" в московському значенні. Тому треба нам дивитися з острахом на майбутні висліди співпраці Юнеско з Москвою, бо революційну динаміку Москви може заломити тільки революційна динаміка демократії, а не балаканина про співпрацю й співіснування.

Поп'яте: ми й Америка й вільний світ програли битву з Москвою, але не війну. УКК треба зорганізувати акцію поміж нашими конґресменами й сенаторами і тим шляхом остерігати американську публічну опінію; треба зорганізувати спеціяльну комісію, щоб слідкувала за дальшим ходом праці Юнеско, і згармонізувати всю працю з КУК'ом у Канаді. Наша засада мусить бути: акція проти Москви; допомагаймо самі собі, то й Бог нам допоможе. Маю глибоку віру в здоровий розум американських громадян, що підтримають нашу акцію перед нашими конґресменами й сенаторами, що з певністю будуть зацікавлені у вияснені наступних питань: ми знаємо причини чому Москва затикає рота українцям, але чому затикає рота Америка своїм громадянам українського роду? В сучасній холодній війні Америка має єдиних вірних союзників, — це поневолені Москвою народи; чи це розумно вступати Америці в Юнеско у співпрацю з окупаційними комуністичними владами тих поневолених народів і тим підтримувати їх політичний престиж у поневолених краях?

ПРОТОКОЛ

з нарад Головного Екзекутивного Комітету У. Н. Союзу, які відбулися дня 9-го жовтня 1954 р., на „Союзівці" в Кергонксон, Н. Й.

На нарадах були приявні члени Екзекутиви, а саме: головний предсідник Д. Галичин, заступник головного предсідника М. Пізнак, головний секретар Г. Герман, і головний касієр Р. Слободян.

Збори відкрив в год. 11:00 рано головний предсідник та подав до відома ці справи, які були полагоджені від останніх зборів Екзекутивного Комітету, а опісля предложив справи, що їх треба вирішити на цих зборах. Ці справи були такі:

Купно бондів. — Закуплено отсі бонди:

Missouri Power & Light Ct., 1st Mtge Bonds, 3¼% за	$ 51,125.00
Missouri Power & Light Ct., 1st Mtge Bonds, 3¼% за	102,000.00
Jersey City Sewerage Authority, Sewer Revenue Bonds за	91,557.00
Jersey City Sewerage Authority, Sewer Revenue Bonds за	70,631.40
Community Public Service Co., 1st Mtge Series "D". 3¼% за	100,875.00
American Tel. & Tel. Co., 30 Yr. 3¼% Debentures за	358,820.00

Відкликані бонди.—Одержано за відкликані бонди:

Province of New Brunswick, Canada	$ 23,618.70
Mountain States Power Co.	52,215.00

Спродані бонди. — Одержано за спродані бонди:

U.S. Treasury Bonds, 2½%	$475,015.00
Gulf Power Co., 1st Mtge Bonds, 3%	26,425.00
U.S. Treasury Bonds, 2½%	100,000.00
Florida Power & Light Ct., 3⅛%, 1st Mtge Bonds	26,812.50

Морґеджі. — Уділено морґедж:

Ukrainian Civic Center, Chicago, Ill.	$ 40,000.00

Союзівка. — Рішено докупити будинки (резиденцію д-ра Фоорда) і реальність, які межують з дотеперішньою власністю У. Н. Союзу в Керґонксон, Н. Й., за $19,600.00.

При цій нагоді оглянено знову всі будинки на „Союївці" і рішено поробити ще деякі додаткові уліпшення.

На цім вичерпано проґраму нарад, а головний предсідник закрив збори в год. 6:00 ввечорі.

Г. Герман, гол. секр. У. Н. Союзу.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 23.

Від. 292 УНС, Дітройт	$25
Н. Кізел, Дітройт	5
Л. Т. Попель, Шікаґо	5
І. Тріщук, Рачестер	5
М. Шкірний, Бронкс	5
К. Г. Гупало, Седл Ріве̇р	5
Д-р Я. Макарушка, Бронкс	5
П. Емхе, Балтімор	5
В. Януш, Фила.	5
І. Столяр, Дітройт	3
П. Федик, Дітройт	3
І. Дубіль, Фила.	3
Г. Перець, Шікаґо	3
З. В. Петеш, Шікаґо	3
А. Хомик, Клівленд	3
В. Дувало, Торонто	3
В. Бабій, Бріджпорт	3
І. Орняк, Бруклин	3
Д-р Е. Клюфас, Центр. Ф.	3
І. Маланич, Меріден	3
К. Зенко, Акрон	3
О. Зенко, "	2
П. Кулик, "	2
В. Пулк, "	2
Д. Федина, Менвіл	2
І. Віжевський, Клівленд	2
В. Туницький, Фил.	2
М. Гнип, Бруклин	2
Т. Івасів, Фила.	2
В. Міхалюк, Амстердам	2
О. Буцик, Менчестер	2
А. Фецук, Нюарк	2
М. Хамів, Шікаґо	2
О. Клос, Фила.	2
А. Долотаренко, Амстерда м	2
М. Личак, Форд Сіті	2
Я. Кецко, Гартфорд	2
О. Вернадин Джолієт	2
С. Сідлярчук, Бостон	2
П. Горбовий, Шікаґо	2
І. Яник, Шікаґо	2
О. Коколус, Шікаґо	2
А. Кущик, Дітройт	2
М. Дачкевич, Шікаґо	2
Л. Підстригач, Бруклин	2
П. Німець, Менчестер	2
Р. Верес, Гренд Рапідс	2
О. Генґало, Филаделфія	2
О. Норитко, Филаделфія	2
О. Зуляк, "	2
Богачевський, "	2
Ценко, "	2
Ярош, "	2
Зафійовська, "	2
Н. Тутка, Тейлор	2
Г. Співак, Шікаґо	2
В. Баран, Бостон	2
Г. Федечко, Колумбус	2
А. Медвідь, Ню Йорк	2
Ф. Никифорак, Шікаґо	2
І. Демиденко, Рачестер	2
Л. Яницький, Фила.	2
Т. Гапяк, Амстердам	2
О. Бережницький, Мейпл Ш.	2
К. Наконечний, Дунелен	2
П. Войтович, Дітройт	2
А. Кременець, "	2
Л. Козієвич, "	2
С. Зальопаний, "	2
І. Вацук, "	1
А. Петрик, "	1
О. Лободицький, "	1
Горащенко, Филаделфія	1
Біляк, "	1
Бурачинська, "	1
Савицька, "	1
Годованець, "	1
Жмчур, "	1
Бачинська, "	1
Гардецька, "	1
Г. Бобошик, Горнель	1
В. Бурко, Голійок	1
Я. Кореневич. Клівленд	1
Я. С. Локач, Ірвінґтон	1
Д. Величко, Лорейн	1
І. Громик, Солт Лейк Сіті	1
В. Сухар,	1
І. Іванюк, Понґставн	1
Д. Емхе, Балтімор	1
Дрібними, Филаделфія	50 ц.
Разом	$ 217.50
Раніше проголошено	6,107.61
Разом вплинуло на фонд „Веселки".	$6,325.11

Лист до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе: —

Вп. д-р Л. Горбачевський у своїй статейці п. н. „До історії походження пісні „Ой у лузі червона калина" (листопадове число „Свободи") подав, що Степан Чарнецький був в описаному ним часі директором українського театру. Стверджую, що Степан Чарнецький ніколи не був директором українського театру в Галичині. Натомість був він режисером театру „Української Бесіди" за дирекції В. Сірецького (походив із Станиславова!). В. Сірецький став директором театру по уступленні з цього становища Йосипа Стадника.

Василь Мудрий.

ПОРТ-АРТУР

(Закінчення зі стор. 2-ої)

тайцям мільйонового майна у формі будинків в різних містах, не знати як стоять справи експльоатації Мулінських копалень та різних заводів.

Для червоної китайської фльоти з її мінімальними силами, що фактично не має військових баз, Порт Артур все ж може бути випадовою базою проти Кореї і постачальним та ремонтним центром. Можливо, що й совєтські кораблі залишаться там.

Форти Порт Артуру з часів московсько-японської війни навряд чи можуть бути використані. Але червоні їх можуть розбудувати до сучасних вимог.

З процесом посилення позицій червоного Китаю Пейпінг можливо зажадає від Москви й інших концесій зокрема повного відступлення залізниць Манджурії, у більшості збудованих японцями після утворення Манджу-Го, себто після 1932 р Основою цієї сітки залізниць є був. Китайсько-Східня залізниця, що належала москалям до 1935 р., а пізніше була продана японцям, та Південно-Манджурська залізниця, основа японської економічної політики в цій країні Манджурія є одинокою частиною Китаю, що постачає і значній кількості харчі і має величезну промисловість. Хто володіє Манджурією, той контролює північні простори Китаю. Чи віддадуть цю контролю Совєти — велике питання!

ПІОНЕРСЬКА ДОБА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В АМЕРИЦІ

Доповідь на повищу тему виголосить д-р Семен Демидчук в суботу, 6. ц. м., год. 6 веч. в НТШ в Ню Йорку, 302 Вест 13 вул.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Сиракюз, Н. Й.

Успіх „Майської Ночі".

Кожному українцеві радісно читати про те, що в „метрополії" американських українців, у Ню Йорку засновується й працює професійний Український Театр під дирекцією Йосипа Гірняка. Кожен з нас бажає успіху й довголіття цьому представникові українського мистецтва в Америці. Але нам, „провінціялам", теж радісно, коли й ми не „лежимо", а теж дещо робимо, щоб наше театральне мистецтво не завмерло. Таким справді радісним явищем з'явилася „Майська Ніч" (комедія на три дії, за оповіданням М. Гоголя), яку поставив Драматичний Гурток „Рідної Зорі" при Українській Православній Парафії Св. Ап. Луки в Сиракюз, Н. Й., на сцені місцевого Народного Дому в неділю 24-го жовтня. Більш як 300 глядачів заповнили залю (кількість майже не бувала в Сиракюз), і кожний виходив із залі захоплений як грою, так і постановкою. Кожний стверджував, що такої вистави Сиракюзи ще не бачили. На дві години глядачі були перенесені на рідну Землю, відчули справжню старовинну українську майську ніч. Майже весь час заля гуділа від сміху та оплесків. Величезну роботу провів пан Євген Соккур, який наново інсценізував та поставив п'єсу, а також його дружина пані Ніна Соккур, у минулому балерина професійних театрів, яка з великою майстерністю поставила танки і сама двічі танцювала сольо. Вдячні глядачі презентували їй чудовий букет троянд. Особливе захоплення викликала сцена русалок, подана в різнокольоровому освітленню.

Дуже гарно виконали свої ролі Писар (Є. Соккур), Каленик (Я. Сененко), Пріся (Т. Хмельницька), Голова (А. Хмельницький), Галя (М. Злидениа), але й інші дієві особи вив'язались, успішно. Успіх вистави стає ще більш разючим, коли взяти до уваги, що крім подружжя Соккур, жаден з акторів ще не бував на сцені. Слід відмітити ще одне присмне явище: вистава почалася, як було подано в афішах, точно о 7.30 вечора й антракти між діями не тягнулися у „безконечність".

Сердечне побажання молодому Гурткові (засновано його лише 1-го серпня) та його керівникам успіху в їхній творчій, такій необхідній для українського загалу в Америці, праці.

Ю. К.

Ню Йорк, Н. Й.

Відзначено роковини початку українського жіночого руху.

В суботу, 30 жовтня ц. р. у приміщенні Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку відбулася заходами Нюйоркського Осередку Матірного Союзу Українок Академія в пам'ять 70-их роковин оснування 1-го українського жіночого Товариства, спершу ще під назвою „Товариство руских женщин" у Станиславові, і 20-их роковин Українського Жіночого Конґресу в Станиславові. До почесної Президії запрошено з-поміж сеньйорок українського жіночого руху пані Евгенію Макарушкову й Рубчакову, як також чільні діячки американсько-українського руху, які в 30-их р. р. відвідували Західню Україну, пані Анну Курило і Олену Штогрин. На програму Академії склалися доповіді пань: Мілени Рудницької „Два ювілеї", Наталії Холодної „Соборницький характер українського жіночого руху", Олени Шепарович „Жіночий Конґрес у 1934 році в Станиславові" й Ярослави Кіналь „Третє покоління". Академію відкрила голова Нюйоркського Осередку МСУ п-і Ірина Шох. Усні привітання передали представниці білоруського, литовського й естонського жіноцтва на еміграції, як також представниця ОДУМ. Відчитано низку телеграм від чужинецьких організацій й окремих жінок в ЗДА. Академію вшанував своєю присутністю през. д-р Степан Витвицький. Між численними присутніми переважали жінки; були також представники різних організацій. На закінчення п-ні Ганна Шерей відспівала кілька пісень. Після офіціяльної частини присутні перевели в горішній залі ЛМКлюбу час на товариській гутірці за часм.

И. Н.

● Жінки американських вояків, які не можуть звикнути до заморських країв, де живуть тепер з своїми чоловіками, можуть вернутися до ЗДА коштом держави. Таке вийшло розпорядження з точним вичисленням причин, чому американка не може „заклиматизуватись" в заморській країні: напр., через клімат, брак господарських догідностей, брак можливостей посилати дітей до шкіл, мешкальні трудноші і т. д.

ПРАЦЯ
HELP WANTED—MALE

НАКЛАДАЧІ ПІДЛОГ
½" готові деревяні кістки (тверда маса). Голоситись повинні тільки досвідч. 6½ c. per square foot. WOodlawn 3-5896, Camden, N. J. Телеф. по 7 веч. і у неділі reverse charge. Job Wilmington, Delavare.

ПОТРІБНО ПАЛЯЧА з ЛАЙСЕНСОМ І СТОРОЖА
Голоситись:
ST. ANTHONY'S GUILD
508 Mrrshall Street
Paterson, N. J.
Згол. до R. Wilkinson

1-ШОКЛЯСНІ МАШИНІСТИ
1-ШОКЛЯСНІ МЛИНАРІ
На денну або нічну зміну. Надчисельні години і компанійні користі. Голоситись:
FRANK W. EGAN & CO.
133 LINCOLN BLVD.,
BOUND BROOK, N. J.

ПРАЦЯ
HELP WANTED FEMALE

ДІВЧИНА або ЖІНКА
У віці 25-35 років до догляду над 2 дітьми у віці 2 і 8 років. Спання на місці. Мусить говорити по-англійськи.
Телефонувати:
CA 6-9341

ОПЕРЕЙТОРКИ до СОРОЧОК
Стала праця, повний час, добра платня. Тільки досвідчені.
HUDSON ECONOMY LAUNDRY
6817 Polk Street,
Guttenberg, N. J.

ГОСПОДИНЯ.
Спання у власній кімнаті з лазничкою і T.V. Опіка над дітьми. Всі електричні прирядн. Добра платня. Приємна домашня атмосфера. Телеф. collect:
Scarsdale 3-6916

Help Wanted Male—Female

ФРИЗІЄР-КА
Експерти у всіх ділянках фаху — стиль Бродвею. Досконала платня. Приємні умовини праці. (Закрито в понеділки). Голос.:
2488 Broadway
(Between 92 — 93 Streets) N.Y.C.
or phone: SU 7-1324

Потрібно досвідченого **КУХАРЯ або КУХАРКИ** до ресторану в м. Дітройті. Можу прийняти до спілки з невеликим вкладом гроша.
PAWLO KOZYN
16325 W. Warren, Detroit 28, Mich.
Тел. LU 4-1520 або WA 2-7807

Спорт

НЮ ЙОРК, Н. Й.

БРУКЛИН СКАТС — УСК НЮ ЙОРК 0:5 (0:3)

Ню Йорк, 31 жовтня 1954. — Слабий противник, слаба гра та висока виграна УСК-у — це все, що можна коротко про цілу зустріч сказати. УСК виступив без Колодія та Кутного. З увагу на „вільне місце" в атаку, першу половину грав на лівому крилі все ще „кулявий" по недавній контузії Ванах.

Про саму гру важко, направду, щонебудь серйозно писати. Противник безнадійно слабий, хоч в грі жертвенний. УСК при ньому теж грав без „виразу", хоч воріт здобув аж 5. Воротами поділилися: Арндт 2, Павлюк, Копецький та Голюка по одному.

В найближчу неділю УСК грає проти одної з сильніших дружин — Врукгаттан, із Амер. Професійної Ліґи за чашу ЗДА. УСК-ові виграти не буде легко, хоч такої можливости виключати не можна.

Неділя багата в програму: від год. 11:30 передзмаг юнаків та УСК ІВ. Це буде день українсько - еспанської спортової зустрічі, а в часі перерви почуємо українські та еспанські мелодії в голоснику. Каса буде спільна.

Кольсман СК (учні) — УСК (учні) 9:0

І. Х-як

● Коло Норвоку в Конектикаті авта на автостраді впродовж шістьох днів вбили шістьох оленів, при чому й самі авта були пошкоджені. Згідно з законом цього стейту, власник авта може забрати убитого оленя на свою власність.

Business Opportunity

НАПРАВА АВТОМОБІЛІВ
і крамниця з колесами до авт. Повне влаштування — має вінду. Засноване 15 р. Поміркований рент — довгий винайм. Добре бизн. положения. Добрий прихід. Власник продає по д. уміркованій ціні. Зайдіть до власника:
450 — 6th Ave., Brooklyn, N. Y. або тел.: ST 8-7544

CANDY - FOUNTAIN - COFFEE
Повне і модерне влаштування. Повно товару. Визнес. положення. $80 рент ,винайм на 5 р. Закрито у вівтірки. Тижнев прихід $450. Можна побільшити. Власник продає по д. умір. ціні. Мало готівки. Телеф до власника тільки рано: GE 8-9438.

ҐРОСЕРНЯ
Повне влаштування. Доб. бизнес. положення. Тижн. оборот понад $1,100. Можна легко побільшити. Власник продає цю бизнес. нагоду по д. умір. ціні.
Зайдіть до власника:
4601 Skiliman Ave., Sunnyside, L.I.
Phone ST 4-4872

ФРИЗІЄРНЯ.
Повне влаштування. 3 крісла. Положення Williamsberg. Низький рент, довгий винайм. Добрий прихід. Власник продає по дуже уміркованій ціні. Телефонуйте до власника:
EV 4-5554

Посмертна Згадка

МИКОЛА ТЕСАРОВСЬКИЙ, член 117 відд. У. Н. Союзу і Запорозької Січі в Ню Йорку, помер в понеділок, 1. листопада 1954, проживши 74 роки. Покійний походив з с. Яблонка, пов. Підгайці, Галичина. Оставив у смутку доньки Марію і Ольгу. Похорон відбувся в четвер, 4. листопада, о год. 9-ій рано, з пох. заведення П. Яреми, 129 E. 7th St. в Ню Йорку. — В. Й. П.!

REAL ESTATE

LAKE VIEW in MATAWAN BORO
ЗНИЖЕНА ЦІНА НА СКОРИЙ ПРОДАЖ.
5-КІМН. дім-ранча, 2 спальні, дім збудований з "cinder block", з прикріпл. ґаражом; великий коминок з цегли і каміння, тверді підлоги, великі шафи, ках. керам. лазничка, модер. кухня включ. Magic Chef gas range, автомат. і економіч. газ. огрівання. Дім зовсім відокрем. Великий огорож. город, цементові хідники, macadam вїзд. Алюм. комбінов. вікна, сітки і двері. Догідно до Parkway, Turnpike і Railroad, доступ до Lake Lefferts. Ціна $13,950. Телеф. MAtawan 1-3889-M, Frank H. Leontine, or your local broker.

BELLMORE, L. I.
Солідно збудов. відокремлений 7-кімнатний дім, 4 спальні, 1½ лазнички, 2 закриті веранди. Подвійний ґараж. Квітник, Алюм. охор. сітки. Інші особливості. 5 вироб. площ. Влиз шкіл, склепів і комун. Чудове купно, тільки за $14,990. Телеф. власника: SU 1-6871

Marine Park Section — Brooklyn
Напів-відокрем. мур. 6-кімн. дім, викінч. підвал (3 спальні), ках. лазничка. Модер. олив. огрів. гараж. Алюм. ох. сітки і венец. заслони й багато особл. Добра дільниця, бл. шкіл, склепів і комунік. Дійсне купно тільки за $22,500. Телеф. власника:
NI 5-6788

Flatbush (Marine Park) Brooklyn
Напів-відокрем. 1-род. дім. 7 кімнат, пов. підвал. Модерні удогіднення. Приват в'їзд, охор. сітки, венец. заслони й інш. Олив. огрів. Площа 23x100, огорожа. Мешк. дільниця. Бл. шкіл, склепів і комунікацій. G.I. 4% Mtgs. $13,500. Call owner:
Dewey 2-7022

MISCELLANEOUS

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ Т-ВО В АМЕРИЦІ
відділ Метрополії Ню Йорку
ділиться сумною вісткою про смерть
Д-ра СЕРГІЯ КОМЛИКА
який по довгій, тяжкій недузі упокоївся дня 1-го листопада в 69. році життя.
Похорон відбувся в Ню Йорку в четвер, 4-го листопада 1954 р.
УПРАВА Т-ВА.

Ділимося сумною вісткою, що 1-го листопада ц. р. після тяжкої хвороби помер
доктор медицини
СЕРГІЙ КОМЛИК
про що сповіщаю наших Друзів і Знайомих.
Страшним горем прибита
Дружина НАДІЯ КОМЛИК.

MISCELLANEOUS

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ „В СВОБОДІ"

РОЗШУКИ

УВАГА!
Хто знав би місце перебування про якогонебудь з членів родини
ГРИГОРІЯ ГУЦОЛА,
також знаного як
Григорко Гуцаль,
уродженого в Сербах, Україна, прошу повідомити адвоката
JOHN J. TODD,
Attorney at Law
210 Schult Building, South St. Paul, Minnesota
Членам його родини признано спадкоємство його мастку.

ПОСАДА ДЯКА

УКРАЇНСЬКА ПАРАФІЯ В ШІКАҐО
пошукує православного диригента-дяка. Є помешкання на 3 неумебльовані кімнати з ванною, з опалом та оплаченим телефоном. Околиця гарна й люди не вимагаючі. Важано, щоб диригент - дяк знав читати по англійськи. Прошу писати на адресу пароха: Rev: Orest Kulick, 9211 S. Avalon Ave., Chicago 19, Illinois.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

ПОШУКУЮ
спільника, або купця, для добре виробленого бизнесу „драй клінінґ" для міста Лос Анджелес. Прошу писати до:
M. BRICKNER.
4051 Melrose Ave.,
Los Angeles 29, Calif.

КОСМЕТИКА

КОСМЕТИКА
До набуття різні креми: від плям, веснянок, прищів, затовщення, вугрів та на загальну поправу цери.
M. MALA
3510 W. Evergreen Ave.
Chicago 51, Ill.
Заступництво на Ню Йорк й околицю:
Фірма "ARKA"
48 E. 7th St., New York City
Тел.: GRamercy 8-3550

